

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYNLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI VE
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra BİRLİK

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Eylül, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EBEVEYNLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI VE
ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Esra BİRLİK
(Y1612.272011)**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ

Eylül, 2019

ONAY FORMU

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Y1612.272011 numaralı öğrencisi Esra BİRLİK'in "Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 09.08.2019 tarih ve 2019/20 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 03.09.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Ömer ÖZYILMAZ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Cebrail KISA	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet Zeki ILGAR	Biruni Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Engin EKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Mustafa Yüksel ERDOĞDU	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve etik geleneklere aykırı düşecek bir davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla beyan ederim. (...../...../2019)

Esra BİRLİK

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Ebeveynlerin kendi çocukluk çağındaki yaşantıları, kendi anne-babalarının tutumları ve sosyo-demografik özellikleri çocuk yetiştirmedeki tutumlarını etkileyebilmektedir. Kişi ebeveyn olduğunda kendi çocukluk yaşamının izlerini taşımaktadır.

Bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde ve hazırlanma sürecinde değerli bilgilerini ve zamanını benimle paylaşan, eleştirileriyle yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ' a teşekkürlerimi belirtmek isterim. Hayatımın her alanında kişiliğime ve eğitimime olan katkılarını içtenlikle hissettiğim değerli ortaokul öğretmenlerim Cansel Güler ÇETİN ve Aliye KİRLİ' ye, üniversite hayatım boyunca kazandırdığı her şey için Dr. Zuhal GÜLER'e teşekkürü bir borç bilirim. Verilerin analizinde ve tez sürecinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Ahmet Doğan'a teşekkürlerimi sunarım. Verileri toplamamda yardımlarını esirgemeyen, bu zorlu süreçte desteklerini içtenlikle hissettiğim Emir İsmail ÇİĞDEM'e, Kıymet ŞAHİN'e, Tuğba ERGÜL'e, Arzu BALTA'ya, İrem DÜZGÜN'e ve Banu ERİK'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan, beni bu günlere sevgi ve saygı kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştirerek getiren, bu hayattaki en büyük şansım olan aileme; annem Şükran BİRLİK ve babam Mehmet BİRLİK'e, abilerim Serkan BİRLİK ve Erkan BİRLİK'e, ablalarım Hülya BİRLİK ve Hamide BİRLİK'e, varlıklarıyla ilham ve umut veren İnci BİRLİK ve Onur Kağan BİRLİK'e tek tek sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2019

Esra BİRLİK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Problemi	1
1.2 Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Sınırlılıklar	4
1.5 Sayıtlar	5
1.6 Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Ebeveyn Tutumları	6
2.1.1 Ebeveyn tutumları	6
2.1.1.1 Eşitlikçi ve demokratik anne- baba tutumu.....	8
2.1.1.2 Aşırı koruyucu ve müdahaleci anne- baba tutumu.....	9
2.1.1.3 Aşırı otoriter ve baskıcı anne- baba tutumu	11
2.1.1.4 Gevşek tutum (İzin Verici).....	12
2.1.2 Ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörler	13
2.1.3 Ebeveyn tutumlarının bireyin hayatındaki etkisi	14
2.1.4 Ebeveyn tutumlarında çocukların okul hayatı	15
2.2 Örselenme Yaşantısı.....	16
2.2.1 Örselenme	17
2.2.2 Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları	18
2.2.2.1 Fiziksel örselenme.....	19
2.2.2.2 Cinsel örselenme	21
2.2.2.3 Duygusal örselenme	22
2.3 Yapılan Çalışmalar	23
2.3.1 Yurtiçi çalışmalar	23
2.3.2 Yurtdışı çalışmalar	25
3. YÖNTEM.....	27
3.1 Araştırmanın Modeli	27
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	27
3.3 Veri Toplama Araçları	29
3.3.1 Kişisel bilgi formu	29
3.3.2 Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ)	29
3.3.3 Çocukluk çağı örselenme yaşantısı ölçeği (ÇÖYÖ)	31
3.4 Veri Analizi	32

3.5 İşlem Yolu	33
4. BULGULAR	35
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	45
5.1 Tartışma.....	45
5.2 Sonuç	50
5.3 Öneriler.....	51
KAYNAKLAR	53
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	66

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1: Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	28
Çizelge 3.2: Ebeveyn Tutumu Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri.....	31
Çizelge 3.3: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri.....	32
Çizelge 3.4: Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri.....	33
Çizelge 4.1: Cinsiyete Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutumunun Karşılaştırılması.....	35
Çizelge 4.2: Yaşa Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	36
Çizelge 4.3: Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	37
Çizelge 4.4: Gelir Durumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	38
Çizelge 4.5: Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	39
Çizelge 4.6: Anne-Baba Olma Yaşına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	40
Çizelge 4.7: Sahip Olunan Çocuk Cinsiyetine Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	41
Çizelge 4.8: Katılımcıların Annelerinin Tutumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	42
Çizelge 4.9: Katılımcıların Babalarının Tutumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Çizelge 4.10: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Toplam Puanı ile Ebeveyn Tutumu Toplam Puanı Arasındaki İlişki.....	44

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Ebeveynlik Stillerinin Dörtlü Şeması.....	7

EBEVEYNLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada ebeveynlerin çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları arasında ki ilişki incelenmiştir. Bağımsız değişkenler; ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, yaşı, ekonomik gelir durumları, kendi annelerinin ve babalarının tutumlarıdır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde yaşayan 18-40 yaş arası 328 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; ebeveynlerin anne-babalarının tutumuna göre kendi ebeveyn tutumları benzerlik göstermemektedir. Çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının tüm boyutlarıyla otoriter tutum arasında pozitif bir ilişki saptanırken; demokratik ebeveyn tutumu ile arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Araştırmaya katılan babaların annelere göre örselenme yaşantıları daha yüksektir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça örselenme yaşantılarının azaldığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan babaların annelere göre daha otoriter, annelerin babalara göre daha demokratik olduğu bulunmuştur. Eğitim seviyesi arttıkça katılımcılar daha demokratik olurken eğitim seviyesi azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelir durumu yüksek olan ebeveynler daha demokratikken, gelir durumu azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucu olabilmektedir. Sahip olunan çocuk sayısı ile ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelendiğinde sahip olunan çocuk sayısı arttıkça ebeveynler daha otoriter ya da gevşek tutumu benimsediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Çocukluk Çağı Örselenmesi, Ebeveyn Tutumları, Travma*

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTS 'CHILDHOOD ASSESSMENT AND CHILD BREEDING ATTITUDES

ABSTRACT

In this study, the relationship between the traumatic experiences of children and their parenting attitudes were examined. Independent variables; Parents' childhood traumatic experiences, gender, education level, age, economic income status, attitudes of their mothers and fathers. The sample of the study consisted of 328 parents between 18-40 years of age living in Istanbul. According to the findings; parental attitudes of parents do not show similarity according to their parents' attitudes. While there was a positive correlation between all dimensions of childhood traumatic experiences and authoritarian attitude; There was a negative relationship between democratic parental attitude. Fathers who participated in the study had higher traumatic experiences than mothers. It was found that traumatic experiences decreased as the education level of the parents increased. It was found that the fathers participating in the study were more authoritarian than the mothers and the mothers were more democratic than the fathers. As the level of education increases, the participants become more democratic, while the level of education decreases, the parents are more authoritarian and overprotective. While parents with higher income levels are more democratic, parents can become more authoritarian and overprotective as income decreases. When the relationship between the number of children and parental attitudes was examined, it was found that as the number of children increased, parents adopted more authoritarian or loose attitude.

Keywords: *Childhood Trauma, Parental Attitudes, Trauma*

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Problemi

Gelişim; çok yönlü biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bir olgu olma özelliğine sahiptir. İçinde yaşanılan toplum ve çevrenin anne-baba tutumlarına, çocuğun gelişimine etkisi oldukça fazladır. Gelişimde “kritik dönem” adı verilen dönemlerde ”aile” kritik bir etkiye ve öneme sahiptir. Çocuğun ailede gördüğü iletişim biçimi, öğrenilen değerler, çocuğun hayata, insanlara bakış açısını şekillendirmekle kalmayıp ileride kendisi de ebeveyn olduğunda kendi çocuklarına karşı tutumunu da etkileyebilmektedir. Aile; çocuğun dünyayı tanıdığı bir yaşam penceresidir.

Çocuğun ilk sosyalleştiği yer aile ortamıdır. Çocuk gelişiminde, çocuk ve aile iletişimi önemlidir. İnsan davranışının temellerini etkileyen en önemli etkenlerden biri, onların hangi aile ortamında ve nasıl bir çocukluk yaşamı geçirdiklerini bilmektir. Çocukluk binanın hem temelini hem de çatısını oluşturur. İnsanın çocukluğu sağlıklıysa ve yetiştiği ailede sevgi içinde büyütülmüşse, kendi kararını verebilen, çevresiyle barışık ve mutlu olabilen bir birey olur. Eğer çocuklukta koşullu sevgi ile büyütülmüşse ileride en iyi koşullar altında bile mutlu olamayacaktır (Cüceloğlu, 2001). İnsanın çocukluğunun sağlıklı ya da sağlıklısız olması üzerinde anne baba tutumları önemli bir etkiye sahiptir.

0-2 yaş döneminde annesiyle güvenli bağlanma köprüsü oluşan çocukların kendine ve yaşama olan güveni tamdır. Ancak annenin bu dönemde çocuğun isteklerini karşılamada tutarsız davranması güvensiz (kaçınılan, kuşkulu) bağlanmaya neden olur. Çocuk bağlanmakla elde edeceği güveni henüz tamamlayamadığında annesinden kopamaz, bir bağımlılık ilişkisi belirmeye başlar. Bağımlılık bir doyamama halidir. Çocuk annesinden ruhsal doyum elde edemediği kadar ona bağımlı olur (Güneş, 2018). Anne ile çocuğun arasında güvenli bağlanma köprüsü kurulamadığında örselenme yaşantısının zemini

oluşur. 0-2 yaş döneminde çocuğun isteklerinin tutarsız bir şekilde karşılanması ya da karşılanmaması ihmal ve duygusal örselenmenin başlangıcıdır. Bu dönemde oluşan izler; çocuğun bilinç dışında etkisini sürdürerek yaşamını etkileme gücüne sahiptir.

Gelişimin en önemli dönemini oluşturan çocukluk çağı, insan yaşamına şekil verirken bireyin davranış biçimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Anne ile çocuk arasındaki bağlanma şeklinin, örselenme yaşantısına maruz kalma durumunun çocuğun hayata bakış açısı üzerindeki etkisi büyüktür. Çocuğun ilk bağlanma nesnesi “anne” figürüyle birlikte yaşamın ileriki yıllarında “baba” figürü de önem kazanmaktadır.

0-6 yaş arası çocuk gelişimi için çok önemli yıllardır. Bu erken gelişim yıllarında beden gelişiminin, psiko- sosyal gelişimin ve kişilik yapısının temeli atılır. Çocukluk yıllarında kazanılan davranışlar, yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirir (Yavuzer, 2018).

Birey doğumundan itibaren ailesiyle bağ kurar. Bu bağ en başta çocuğun yaşamının devam etmesini sağlar. Aileyle kurulan bağ sadece çocukluk döneminde yaşamın devamını sağlamakla kalmayıp hayatın tümünü etkiler. Her ailenin özellikleri, iletişim yöntemleri, ilişkileri farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla kurduğu ilişkiler çocuğun kişilik yapısını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir (Kandır & Alpan, 2008). Çocuğun yaşamının ilk beş yılında aileden aldığı etkilerin izleri bellekte önemli bir yer edinmektedir. Bu izler olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir (Yavuzer, 2018). İdeal ortamı sunamayan ailelerde yetişen çocukların duygusal, fiziksel veya cinsel yönden ihmal ve istismara maruz kalma olasılığı yüksektir. Çocukluk dönemi gelişimsel olarak belirli bir yaş dönemini kapsasa da psikolojik açıdan insan hayatının her döneminde etkileri görülen bir özelliğe sahiptir. Bireyin tutum ve davranışlarını yöneten en önemli etmen çocukluk dönemi yaşantılarıdır (Polat, 2001). Çocukluk çağında örselenme yaşantısı olan bireylerde, sosyal ilişkilerde bozukluk, kendine güvende azalma, intihar davranışı gibi birçok psikolojik bozukluk görülebilmektedir. Bu tür yaşantılar kişilik bozuklukları için de bir risk etmenidir (Nasıroğlu, 2014). Çocukluk çağı

yaşantısında örselenme hikâyesi bulunan yetişkinlerin travmaları gerekli desteği almadıklarında yaşam boyu sürebilmektedir.

Travmanın geçmişten uzanarak yeni bir kurban seçme gücü vardır. Ebeveynin travması çocuğun travması haline gelir ve çocuğun davranışsal ve duygusal problemleri ebeveynin durumunu aynalayabilir. Bilinçli anne-babalık, gebelik öncesinden doğum sonrası gelişimi süresince bir çocuğun gelişiminin ve sağlığının anne- babasının düşünceleri, tutumları ve davranışlarından derin şekilde etkilenebileceğinin farkında olarak ebeveynlik yapmaktır (akt. Glaser, 2002).

Ebeveynlerin kendi çocukluk çağındaki yaşantıları, kendi anne-baba tutumları ve sosyo-demografik özellikleri çocuk yetiştirmedeki tutumlarını etkileyebilmektedir. Kişi ebeveyn olduğunda kendi çocukluk yaşamının izlerini taşımaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma kapsamında ebeveynlerin çocukluk dönemlerinde yaşadıkları durumların, kendi çocuklarını yetiştirirken nasıl yansıdığını görmek amaçlanmıştır.

Kişilerin çocukluk dönemlerinde yaşadıkları ruhsal durumlar, bozukluklar ve çeşitli problemler ilerleyen dönemlerde kişilerin karakteristik özelliklerine ve duygu durumlarına da etki etmektedir. Bu süreçte geleceğin ebeveynleri olan çocukların yaşadıkları durumlarla ilgili çeşitli sonuçlar ele alınmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın alt problemleri şöyledir.

- Ebeveyn tutumları ve çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeklerinin betimsel istatistikleri ne düzeydedir?
- Ebeveyn tutum ölçeği ve çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçek puanlarının; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk sayısı,

anne-baba olma yaşı, çocuğun cinsiyeti, ebeveyn tutumları arasında gruplar arası anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Psikolojide üzerinde çokça durulan konulardan biri de çocukluk çağındaki örselenme durumlarıdır. Örselenme durumları kişilerin çocukluk evrelerinde yaşandığında, çocuklar bu yaşantıları çeşitli sebeplerle dışa vurmakta zorluk çekmektedir. Çocukluk çağında oluşan bu durumlar kişilerin ilerleyen dönemlerde psikolojilerini ve yaşamlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bireylerin hayatında nitelikli bir çocukluk dönemi geçirmek önemlidir. İlk çocukluk evresinde karakter özelliklerinin de belirlendiği ve ortaya çıktığı göz önünde bulundurulduğunda kişilerin bu evrede çevrelerindeki olaylara karşı algılarının açık olduğu bilinmelidir. Örselenme durumları genellikle kişilerin yakın çevrelerinde olan durumlara ve olaylara karşı kendilerini de etkileyen süreçlerin içerisinde gösterdikleri tepkilerdir. Örselenme yaşantılarında gösterilen tepkiler anlık olarak ortaya çıkabildiği gibi ilerleyen evrelerde de dışa vurulabilir.

Kişilerin çocukluk evrelerindeki yaşamları bu anlamda gelecek yıllarda ebeveyn olacak bireylerin hayatlarına önemli ölçüde etki etmektedir. Bu çalışmanın önemi kişilerin ebeveyn oldukları süreçte çocukluk dönemlerinde yaşadıkları durumun kendi çocuklarını yetiştirme süreçlerinde etkili olup olmadığının araştırılmasıdır. Bu tür araştırmalar; ebeveynlerde farkındalık oluşturulması, anne-babanın gerekli konularda bilgilendirilip eğitilmesi, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını gözden geçirip doğru olan ebeveyn tutumunu benimsemeleri açısından önem arz etmektedir. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı bir aile ortamında sağlıklı bireylerin yetişmesi önemlidir.

1.4 Sınırlılıklar

- Araştırma İstanbul'da yaşayan 40 yaş altı ebeveynlerle sınırlıdır.

- Araştırma değişkenleri olan ebeveyn çocuk yetiştirme tutumu ve çocukluk çağı örselenme yaşantısı kullanılacak ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan kişilerin gelir durumu değişkinine göre elde edilen bulgular yetişkinlikteki gelir durumuyla sınırlıdır.
- Araştırma verileri online toplanan verilerle sınırlıdır.

1.5 Sayılılar

- Bu araştırma kapsamında katılımcıların soruları objektif bir bakış açısıyla tamamladıkları ve gerçek durumlarını yansıttıkları varsayılmıştır.
- Katılımcıların ölçekleri yanıtlarken içinde buldukları ortamdan etkilenmeyecekleri kabul edilmiştir.
- Araştırmada örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Veri toplama araçlarının konuyu ölçmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6 Tanımlar

Tutum: Birey hayatı boyunca yaşadıkları deneyimlerden, taklitlerden, sosyal ortamlardan bu durumu beceri haline getirerek kazanabilir. Tutumların kazanılma kökenlerinde çocukluk yaşantıları söz konusudur (Kağıtçıbaşı, 2005).

Örselenme (travma): Bu kavram bireyi inciten, yaralayan, sarsan, bireyin bedensel ve ruhsal varlığını olumsuz etkileyen her türlü olay için kullanılmaktadır (Öztürk & Uluşahin, 2016).

Çocukluk çağı travması; çocuklukta yaşanan fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve duygusal ihmal yaşantılarıdır (Demirkapı, 2013).

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal ve kuramsal çerçeve ebeveyn tutumları, örselenme yaşantısı gibi ayrıntılarının ele alınması ile oluşmaktadır. Konunun ayrıntılarının daha iyi kavranabilmesi için bu bölüm önem kazanmaktadır.

2.1 Ebeveyn Tutumları

2.1.1 Ebeveyn tutumları

- Tutum, kişilerde doğuştan bir durum değildir. Birey hayatı boyunca yaşadıkları deneyimlerden, taklitlerden, sosyal ortamlardan bu durumu beceri haline getirerek kazanabilir. Tutumların kazanılma kökenlerinde çocukluk yaşantıları söz konusudur (Kağıtçıbaşı, 2005). Anne ve babaların çocuk sahibi olmalarıyla başlayan, takındıkları durum ve tavırların bütünü ebeveyn tutumlarıdır. Bireyler çocukluk yaşantılarından itibaren yaşadıkları deneyimleri hayatlarının pek çok alanına yansıtmaktadırlar. Her ebeveyn kendi çocuğunun ilerleyen dönemlerde nasıl bir konumda ve ne gibi karakteristik özelliklere sahip olması gerektiği konusunda fikirler oluşturur. Ebeveynlerin davranış biçimlerindeki çeşitlilik, çocuk yetiştirme konusuna da yansımaları sebebiyle birbirinden farklı karakteristik özelliklere ve birbirinden farklı çevrelere sahip bireyler ortaya çıkmaktadır (Demir, 2007).

İlgili alan yazın incelendiğinde ebeveyn kontrolüne ilişkin farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Baumrind (1966), üç temel ebeveyn tutumu ve bu tutumların çocuk üzerinde gelişimsel olarak farklı sonuçlara neden olacağı ile ilgili bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu üç temel tutum; demokratik, otoriter ve izin verici tutumdur. Demokratik tutumu yetkeli, otoriter tutumu yetkeci olarak tanımlamışlardır. Maccoby ve Martin, Baumrind'in tanımladığı ebeveyn tutumlarına dördüncü olarak kayıtsız ebeveynlik tutumunu ortaya koydular. Yetkeci(otoriter) ebeveyn tutumu, çocukla sıcak ilişki kurulmadan, gücün iletişimden daha önemli olduğu bir yaklaşım tarzını içermektedir. Yetkeci

ebeveynin çocukla iletişimi zayıf olduğu için çocuk, duygusal anlamda bir doyuma ulaşamaz. Ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığı düşük düzeydeyken, kontrol davranışları yüksek düzeydedir. Yetkeli ebeveynlik; bir yandan çocuğun tutum ve davranışlarını belli kurallarla denetleyip değerlendirirken bir yandan da duygusal anlamda çocuğun ihtiyacı olan sevgi ve sıcaklığı verip, iletişim kurmayı, çocuğun ihtiyaçlarına saygı duymayı içerir. Baumrind, Maccoby ve Martin'in izin verici olarak tanımladığı ebeveyn tutumunda ise çocuklara yönelik talepleri ve kontrol düzeyleri düşüktür. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı sıcak ve duyarlı davranırlar ancak kontrol etmezler. Çocukların isteklerinin mantığa uygun olup olmadığını ölçmeden uygulama eğilimindedirler. Kayıtsız olarak tanımlanan ebeveynlik tutumunda çocuğun duygusal ve fiziksel gereksinimleri önemsenmeyebilir, ihmal edebilirler, çocuk üzerinde ki kontrolü tamamen önemsemeyip, ihmal edebileceği gibi tam aksi çok sıkı kontrol mekanizmaları da geliştirebilirler (Maccoby ve Martin, 1983).

<i>Ebeveynlik Stillerinin Dörtlü Şeması</i>		
	<i>Yüksek Kontrol</i>	<i>Düşük Kontrol</i>
<i>Yüksek Duyarlılık</i>	<i>Yetkeli</i>	<i>İzin verici</i>
<i>Düşük Duyarlılık</i>	<i>Yetkeci</i>	<i>Kayıtsız</i>

Şekil 2.1: Ebeveynlik Stillerinin Dörtlü Şeması

Kaynak: Maccoby & Martin,1983

Bu tanımların yanı sıra Steinberg, Lamborn, Dornbush ve Darling (1992) kuralcılık, güç kullanma, Baldwin (1955) kısıtlayıcılık, Deci ve Ryan(1995) baskı kavramları da yer almaktadır.

Çocuğun sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi ve kişisel özelliklerinin gelişmesi için ailenin olumlu yöndeki tutumunun büyük önemi söz konusudur. Aile içerisinde ebeveynlerin ilgi ve sevgisini üzerinde hisseden birey, topluma karşı özgüven kazanarak fikir ve düşüncelerini özgürce açıklama yetisi kazanır. Aile ortamında kimliğini bulmasında yardımcı olunan bir ortam söz konusu ise bireylerin kararlar alabilme ve olgunlaşma süreci daha kolay olmaktadır. Ailelerin çocuk yetiştirme konusunda, onlara karşı davranışlarında ve onların

bulunduğu ortamlarda birbirlerine karşı olan davranış ve tutumlarında temkinli olmaları gerekir (Yörükoğlu, 2008). Sağlıklı çocuklar, sağlıklı ortamlarda yetişen ailelerde birey olma yetisi kazanırlar.

Ebeveyn tutumları belirli başlıklar altında ele alınmaktadır.

2.1.1.1 Eşitlikçi ve demokratik anne- baba tutumu

Demokrasi kavramı toplumun her biriminde kişilerin kendilerini ideolojik açıdan ifade edebilmeleri adına oldukça önemlidir. Toplumun en küçük yapıtaşı olan aile kavramında da her bireyin kendini en yakınlarının içinde özgürce ifade edebilmesi, aile dışında da toplumda kendine olan güvenini kazanmasına katkı sağlamaktadır. Demokratik tutumun sınırlılıkları ilgili toplum tarafından belirlenmektedir. Demokratik anne baba tutumlarına sahip olan evlerde çocuğun sınırlarının olmadığı ve tamamen özgür olduğunu söylemek yanlıştır. Sınırlar ve kurallar önceden belirlenmiştir. Çocuk bu sınırlar ve kurallar çerçevesinde özgürdür(Yavuzer, 2001). Bu süreçte sınırlar özgürlükleri kısıtlayıcı olmamakla birlikte, her aile bireyinin hakları, görev ve sorumlulukları belirlenerek çizilmektedir. Demokratik anne babalar çocuklarına sınır koyar ve onlara deneme yanılma payı bırakır. Çocuğun özgürlükleriye kullanabileceği biçimde ve kötüye kullanmadığı sürede artırılır. Çocuk emirlerle değil, yol gösterilerek ve ikazda bulunarak eğitilir. Çocuktan yaşından olgun davranışlar beklenmez ve onun kişiliğine saygı gösterilir (Yörükoğlu, 2000). Kişiliğe saygı göstermek ve fikirleri dinleyerek etkili yorumlarda bulunmak güçlü bir sevgi bağına gerektirmektedir. Aile içerisinde demokratik ana babaların en etkili özelliği aile bağları arasındaki sevgi ve saygıdır. Bununla birlikte demokratik anne babalar için sevgi bir yaptırım aracı değildir. Çocuğu disipline etmek adına onu sevgiden mahrum bırakmazlar. Çocuk aileyle eşit haklara sahiptir ve düşüncelerini açıkça ifade edebilmesi için teşvik edilir. Demokratik aileler çocuklarına karşı sevgilerini açıkça ifade eder ve hoşgörülü bir tavır içerisinde dirler (Kulaksızoğlu, 2004).

Demokratik ebeveyn tutumları, bireylerin desteklenmesinin yanında belirli sınırlar içerisinde özgürlükleri mümkün hale getirmektedir. Birey olarak çocuğun fikir ve görüşlerine önem verilir ve bu durum ona hissettirilir. Ebeveyn çocukla aile içerisinde sıcak bir temas içerisinde hareket etmektedir. Bu durum çocuğun ilerleyen yıllarda sosyal yaşamında özerk ve yeniliğe açık bir özellik

kazanmasına destek olmaktadır. Bu yaklaşım kapsamında denetim ve aile sevgisi bir arada hissedilmektedir (Yavuzer, 2018).

Demokrasi ve eşitlikçilik kavramlarının aile içerisinde oturduğu durumlarda kişilerin dış dünyada kendilerine olan özgüven, özerkliklerini kazanma, girişimcilik ve kendini geliştirmeye açık olma durumlarında olumlu yönde bir artış gözlemlenmektedir. Demokratik tutumla, böyle bir aile ortamında büyümüş olan çocuklar hareketli, korkusuz ve bağımsızdırlar. Bunun sebebi çocukların zihinsel açıdan olduğu kadar kişilik gelişimi bakımından da gelişmeye yatkın olmalarıdır. Bu ailelerde çocuğa yalnızca özgürlük olanağı tanınmaz. Aynı zamanda bu aileler çocuğu kendini anlatmaya ve deneyim kazandırmaya özendirir (Özgüven, 2001). Anne ve baba belirli düzeyde hoşgörülü bir tavır içerisindedir. Çocuğun toplumda özgüvenli tutumunun temelinde destekleyen ve eşitlikçi bir aile çerçevesi söz konusudur. Demokratik ebeveynlerin bazı tutumları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Çocuğun kendisini ifade etmesine ve kararlar almasına fırsat verir.
- Aile ve ev ile ilgili kararların alınmasında söz hakkına sahiptir.
- Ebeveyn çocuğa olan sevgisini ve ilgisini koşulsuz olarak hissettirir. Çocuk yapılan hatalarda bu sevginin eksilmeyeceğini bilir.
- Ev ve sosyal ortamlardaki kurallar net biçimde birlikte alınan kararlar ile konulur.
- Çocuğun bireysel başarıları desteklenerek, ödüllendirmeler yapılır. Başarısızlıkların telafi edilmesi veya yeniden denenmesi için cesaretlendirilir.
- Ebeveyn çocuğa bir rehber konumundadır ve onu yönlendirir.

Gözlemlenmektedir ki ergenlik döneminde kişiliğin oturması ve sağlıklı bireylerin topluma kazandırılmasında aile yapısı, ailenin ergenler üzerindeki etkileri, tutumları ve davranış biçimleri oldukça önemlidir (Yavuzer, 2018).

2.1.1.2 Aşırı koruyucu ve müdahaleci anne- baba tutumu

Ebeveynlerde koruyucu olma ve bebeklik döneminden itibaren çocuğun korunması durumu içgüdüsel bir davranış olmaktadır. Bu durum bebeklik ve ilk çocukluk döneminde avantajlı bir durum olsa da ergenlik döneminde aşırı

korumacı ve müdahaleci tutum ergenin özerklik gelişimine zarar verebilmektedir. Koruyucu anne baba tutumlarıyla yetişmiş olan çocuklar sürekli bir müdahale altındadır ve bu durum onların kendi bağımsızlıklarını kazanmalarına, yeterlilik hissi kazanmalarına ket vurur (Kulaksızoğlu, 2004). Aşırı koruyucu tutum gösteren ebeveynlerin çocukları aşağıdaki özellikleri göstermektedir;

- İstedikleri şeyi elde edemediklerinde ağlayarak ve inat ederek tepki verirler.
- Kendilerini toplumda korumayı bilemezler ve savunmasız, çekingen bir tavır gösterirler. Bunun bir diğer sürecinde sorumsuz ve şımarık bir kişilik özelliği gösterirler.
- Bu ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklar karar verme konusunda acizdirler.
- Ruhsal gelişimlerinde problemler gözlemlenmektedir. Yapması gereken sorumluluklarını başkalarının yapmasını beklerler.

Müdahaleci ve korumacı bir tutum içerisinde olan ebeveynlerin çocuklarına dış dünyaya açılma ve sosyalleşme konusunda keskin çizgiler ve sınırlılıklar gözlemlenmektedir. Bu tutum ve davranışları alışkanlık haline getirmiş ebeveynlerde çocuklarının sürekli yardıma ihtiyacı olduğu algısı ve çocuklarının tehlikede olduğu düşüncesi hakimdir. Bu alanda önemli çalışmaları bulunan Türkiye'deki psikologlar ve araştırmacılar, Türk aile yapısından yola çıkarak bu tutum ve davranışların özellikle toplumun kültürel yapısıyla da alakalı olduğunu vurgulamaktadırlar. Müdahaleci ebeveynler evlatlarıyla sürekli bir arada bulunmak ister. Onların büyüdüğünü kabullenemez. Bu da bir yandan çocuklarına karşı aşırı toleranslı olmalarına sebep olur. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda bu tutuma sahip ebeveynlerin evlatlarının bağımsız bir kişilik yapısına sahip olacakları söylenemez (Cüceloğlu, 2001).

Kontrolcü bir tutum içerisinde yetişen kişilerin sınırlılıkları oldukça dardır ve bu süreçte, sürekli gözlerin üzerinde olduğunu hisseden kişi birey kendini ifade etmekten, duygu ve düşüncelerini açıklamaktan, hata yapmaktan korkmaktadır. Bu süreçte ilerleyen yaşlarda önüne geçilemez iletişim problemlerinin oluştuğu ilgili alan yazında öne çıkmaktadır.

2.1.1.3 Aşırı otoriter ve baskıcı anne- baba tutumu

Ebeveyn tutum ve davranışları arasında ergenlikteki bireye belki de en fazla zarar veren otoriter ve baskıcı tutum anlayışıdır. Keskin kurallar, özgürlüklerin kısıtlanması, aile içerisinde fikir ve görüşlere kapalılık bu tutum ve davranışları destekleyen davranış biçimleridir. Otoriter tutum ve davranışla yetişen bireylerde benlik algılarının zayıf olduğu ve akran ilişkilerinde zorluklar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu tip çocuklarda ilerleyen yaş gruplarında kural tanımazlık, sert tutum ve davranışlar, içe kapanıklık ve agresif yapı gibi etkilerin gözlemlenmesi olağandır. Otoriter ebeveyn tutumunda ailelerin çocuklarına duyduğu bir sevginin varlığından söz edilebilir fakat söz konusu bu sevgi çocuklar belirlenen kurallara uyduğu vakit ortaya çıkar. Bu durumda sevginin belirlenen davranış kalıplarına uyulduğu vakit verilen bir ödül olduğu söylenebilir. Otoriter ebeveynler çocuklarının her daim kendi sözlerinin dinlemeleri ve kural dışına çıkmamaları beklentisi içindedirler. Bu anne babalar düşüncesinin sorgulanmasından hoşlanmadıkları için evlatlarıyla fikir tartışmasına girmezler. Koydukları kuralların sorgusuz gerçekleştirilmesi arzusundadırlar. Farklı bir durumlar karşılaştıklarındaysa çocuğu yanlış gördükleri davranış için cezalandırırlar (Kuzgun, 1972).

Dombusch, otoriter tutuma sahip ailelerde yetişen ergenlerin yetkili tutumla yetişen ergenlere göre okul başarısının daha düşük olduğunu ifade etmiştir. Otoriter ebeveynler, sert ve cezalandırıcı tavırlarıyla çocuğun bağımsızlığının gelişmesine engel olmaktadır. Otoriter ebeveynlerin çocukları yetkili ebeveynlerin çocukları kadar bağımsız ve kendine güvenli olamamaktadırlar. Genel çerçevede bakıldığında otoriter anne baba tutumlarının çocuk üzerindeki etkisi olumlu olmadığı görülür. Bu tutum özellikle çocuklarının akademik hayatlarını olumsuz etkiler. Çocuğun öz güveni zedelenmiş ve sınavlara karşı anksiyete düzeyi yüksektir. Bu da hayat boyu başvuracağı işlerde önüne gelecek olan sınavlarda güçlük çekmesine ve de başarısız olmasına sebep olabilir. Otoriter bir tutum gösteren ebeveynlerin çocuklarından beklentileri oldukça yüksektir. Bu çocukların başarı düzeyleri ailelerini beklentinin altında kalması sebebiyle memnun etmemektedir ve bu memnuniyetsiz durum bireyin yaşamının bütününde etkisini göstermektedir. Baskıcı- otoriter tutum gösteren ebeveynlerin genel özellikleri aşağıdaki gibi verilmiştir;

- Ebeveyn ve çocuk arasında mesafeli ve soğuk bir durum söz konusudur.
- Çocuklarını şımartmamak için uzak mesafeli ilişkilere önem verirler.
- Çocukları hakkında alınan kararları ona danışmaksızın kendileri alırlar.
- Çocukların fikir, duygu ve düşüncelerini önemsemezler ve bunların ifade edilmesine olanak tanımazlar.
- Eğitim anlayışlarında cezalandırma sistemi söz konusudur.
- Otoriter ebeveynler, çocukların beklentilerini ve beğenilerini önemsemezler.

Ebeveynlerin çocuklar üzerindeki bu tip davranışları ilerleyen yaşamlarında ve ergenlik sürecinde çok yoğun bir biçimde depresyon, içe kapanıklık, mutsuzluk gibi ruhsal hastalıkların oluşmasına neden olmaktadır. Baskıcı- otoriter tutum içerisinde olan ebeveynlerin çocukları sosyal yaşamlarında gelişme gösteremezler. Bu durum girişimcilik yetilerinin geri kalmasına neden olmaktadır (Akt. Sümer, Aktürk, & Helvacı, 2010).

2.1.1.4 Gevşek tutum (İzin Verici)

Çocuk merkezci gevşek ebeveyn tutumu, demokratik tutuma çocuğun ailede sıcak ilgi ve kabul görmesi yönüyle benzer ancak çocuğu kontrol etme, sınırlama getirme konusunda gevşek bir tutum söz konusu olduğu için demokratik tutumdan ayrılır (Akt. Sümer, Aktürk, & Helvacı, 2010). Bu yaklaşım içerisinde olan ebeveynler; çocuklarına çok fazla özgürlük verip, çocuklarının her isteğini yerine getirdiği, çocuklarına boyun eğdikleri için tutarsız davranışlar sergilerler. Çocuk olumsuz davranışlar sergilediğinde aşırı hoşgörü ile karşılanır. Bu yüzden de çocukta doğru yanlış kavramı oluşmaz. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar bencil, anlayışsız ve sabırsızdır. Aşırı denetim ve baskı çocuğun pasifleşmesine neden olurken aşırı hoşgörü çocuğun şımartmasına neden olabilir. Bu durum çocuğun olgunlaşmasını engellemektedir. Yapılan araştırmalara göre; abartılmış bir sevgiyle kontrolsüz büyüyen çocukların; duygu, istek ve dürtülerini denetlemekte yeteneği olumsuz etkilenir. Bu tutumla yetiştirilen çocukların karakteristik özelliklerinde bencillikler, anlayışsız bir

tavır söz konusudur. Bu durum çocukların karakteristik özelliklerinin gelişmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır (Akt. Demir, 2010).

2.1.2 Ebeveyn tutumlarını etkileyen faktörler

Ebeveyn tutumları kişilerin içinde buldukları toplumun gelenek, görenek, kültürel yapısı ve kuralları ile de ilişkilidir. Ailelerin davranışlarını etkileyen etmenler arasında anne-babanın kaygı düzeyi, sosyoekonomik çevre, çalışma hayatı, eğitim durumları gibi faktörler etkin olmaktadır.

Anne babaların yetiştirilme tarzları, psikolojik yapıları, genetik faktörleri ve aldıkları eğitimin yanında ergenlik dönemini nasıl geçirdikleri de çocuklarına karşı buldukları tutum ve davranışları hakkında ipuçları vermektedir. Yapılan araştırmalara göre örselenmiş bir çocukluk öyküsüne sahip olan anne babaların ebeveynlik rollerinde de yetersiz oldukları, çocuklarına karşı hoş olmayan tavırlar sergiledikleri ve evliliklerininse bir süre sonra sonlanabildiği elde edilmiştir. Ek olarak anne babalarında belli ruhsal problemler olan çocukların kendilerinde de bu sorunlara rastlanabildiği görülmüştür. Ebeveyn tutumları, buldukları toplumdan ayrı düşünülemez. Bir etkileşim söz konusudur (Ekşi, 1990). Ebeveyn tutumlarını etkileyen bir diğer faktör anne babaların çocukları üzerinde kurdukları hayaller ve arzu ettikleri çocuk modelidir. İstenilen çocuk modelinde genellikle söz dinleyen, yüksek zeka yapısına sahip, yetenekli bireyler varken, gerçekte bu beklentileri elde olmayan nedenlerle karşılayamayan çocuk suçlanma psikolojisine maruz kalmaktadır.

Dix ve Grusec (1985), ebeveynlerin çocukların yaş seviyesi arttıkça onlara karşı tutumlar sergilediklerini söyler. Bu da anne babaların yaş geçtikçe çocuğun bilincinin arttığı ve davranışlarının getirebileceği sonuçlar konusunda farkındalık kazandıkları düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Anne babalar çocuğun içinde buldukları aynı olaya karşı yaşa göre farklı tepkiler vermektedirler. Falbo (1976), ilk çocukların diğer çocuklara göre daha öz güvenli ve uysal olduklarını söyler. Diğer çocuklar sürekli çevre tarafından ilk çocukla mukayese edilir ve bu da çocuklukta yetersizlik duygusu oluşturur (Akt. Gander ve Gardiner, 1998).

Sonuç olarak anne babanın tutumlarının altında yatan etmenler doğrudan çocuğun eğitimini etkilerken, dolaylı olarak da toplumu etkilemektedir.

2.1.3 Ebeveyn tutumlarının bireyin hayatındaki etkisi

Aile kavramı toplumda var olan sosyal bir sistemi temsil eden, karmaşık yapılı, belirli bir amaca yönelmiş ve üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmek adına stratejiler geliştiren bir alt sistemdir. Aile kavramı içerisinde etkili iletişim kurabilmek ve tüm aile bireylerinin birlikte olduklarında ortam bir amaca hizmet edebilmesi oldukça önemlidir. Geçmiş yıllardan itibaren anne ve babanın baskın olduğu aile içi sistemlerde son zamanlarda çocuğun yapısı, becerileri ve özellikleri tek yönlü bir baskınlıktan kurtarmaktadır, bu sayede çocuk edilgen pozisyonundan çıkarılmaktadır (Hortaçsu, 2003).

Bireylerin gelişiminde ve bu sürecin yönetilmesinde anne ve babaların tutum ve davranışları aynı anda ele alınmaya çalışılsa da cinsiyet faktörü bu durumda oldukça etkilidir. Anne ve babaya göre yönelimleri değişken olan çocukların tutum ve davranışlarında, kendilerini ifade etme ve sır saklama gibi durumlarında anne ve babanın katkısı oldukça fazladır. Bireyin ilerleyen zamanlarda ne tür davranışlar sergileyeceğine dair durumu çocukluğunda anne ve babasının ona karşı olan tutum ve davranışları belirlemektedir. Çocukluk döneminde ebeveynleriyle istenildiği düzeyde vakit geçirememiş olan bireyler kendileri ebeveyn oldukları dönemde çocuklarını yetiştirme konusunda zorluklar yaşamaları mümkündür (Berne, 1961, Akt. Dökmen, 1985).

Yapılan araştırmalara göre baba yokluğu özellikle çocuğun zihinsel gelişimini etkilerken çocuklar bu yokluğa karşı bazı tepkiler verir. Babanın ailede ki rolüne, annenin özelliklerine, babanın çocukla iletişim tarzına, çocuğun yaşına, babadan ayrı kalma süresine, ve çocuğun ailedeki diğer bireylerle olan iletişiminin niteliğine bağlı olarak bu tepkiler değişebilir. Babanın pozitif ve kaliteli ilgi ile çocuklarına yaklaşımının; çocukların uyum yeteneği, matematik başarısı, liderlik yeteneği, cinsel kimlik gelişimi ile arasında yüksek düzeyde korelasyon olduğu bilgisi elde edilmiştir (Kuzgun, 1999). Öte yandan beş-altı aylık bebekler ile yürütülen bir araştırmada babası olan bebeklerin gelişimi babası olmayanlara nazaran daha ileri düzeydedir (Özkardeş, 2006). Baba faktörü erkek çocuklarının üzerinde erkeklik kimliğinin tanınımının yapılabilmesi adına oldukça önemli etkenlerden birisini oluşturmaktadır. Babanın olmaması durumunda çocukların anneye olan iletişimi ve çevreyle ilişkisi de farklılık göstermektedir. Babanın ev ortamından uzun veya kısa süreli ayrılması

durumlarında da aynı etkenler ortaya çıkabilmektedir. Bu tür durumlarda çocuklar özellikle anneye daha bağımlı olmaktadır.

Babalar kız çocuklar üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir bu durum ergenlik döneminin öncesinde Freud'un 'Elektra Karmaşası' kuramına kadar dayanmaktadır. Kız çocuğu babanın varlığını doğduğu andan itibaren hissetmek ister, bu durumun altında korunma içgüdüğü temel oluşturmaktadır. Kız çocuklarının babalarıyla ilişkileri ilerleyen yaşlarda özellikle ikili ilişkilerde sağlıklı bir temel oluşturulması ve ikili ilişkilerin, evliliklerin sorunsuz ilerlemesi adına önemli bir yere sahiptir (Özkardeş, 2006)

Ebeveyn tutumlarında anne faktörü cinsiyet fark etmeksizin çok daha önemli görülmektedir. Çocuğun dünyaya gelmesinin ilk anından itibaren maddi ve manevi yardım ihtiyacı duyulan kişi annedir. Annenin her konuda alacağı kararlar, tutum ve davranışları bireyi etkiler ve bu tavırlar benlik algısı ve kişilik gelişimi bakımından önem taşımaktadır. Freud'un 'Oedipus Karmaşası' kuramından da yola çıkılarak annesine düşkün olan bir erkek bireyin kişilik özellikleri özerk, girişimci ve bağımsız olması beklenemez. Yaşanılan olay ve deneyimler çocukların kişilik özellikleri üzerinde kalıcı etkiler bırakmaktadır. Çoğu durumda çocukların davranışlarındaki farklılıkları kişinin doğuştan genetik özellikleri değil de yaşadıkları ve içinde maruz kaldıkları durumlar belirlemektedir (Geçtan, 2002).

Yaşamın ilk yıllarında bebek ve annesi arasında yakın ilişkiden dolayı güven duygusu fazlaca gelişmektedir. Gelişen bu güven duygusu ilerleyen yıllarda kişilik oluşumu sürecinde yaşanılan ikili ilişkilerde etkili olmaktadır. Anne ve çocuk arasında düzenli olarak devam eden fiziksel temas sağlam iletişimin önemli bir anahtarı olarak görülmektedir. Bowlby, anne ile çocuk arasındaki samimi ilişkinin gelişimin temelinde olduğunu, bu ilişkinin doyum ve haz sebebi olduğunu ortaya koymuştur (Akt. Yavuzer, 1994).

2.1.4 Ebeveyn tutumlarında çocukların okul hayatı

Ebeveynlerin çocuklara karşı tutumları ve çocuğun akademik benlik ve başarısı arasında bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Anne ve babanın çocuklara karşı yetiştirilme tarzları ve çocuklarını ders ve okul hayatı konusunda zorlama yoluyla denetim altında tutmaları dezavantajlı bir ortam oluşmasına sebep

olmaktadır. Demokratik tutuma sahip ailelerde bireyler ilerleyen yıllarda daha iyi sonuçlar çıkarmaktadırlar. Her yetiştirilme tipinin doğurduğu sonuçlar birbirinden farklı görülebilmektedir. Koruyucu ebeveyn tutumlarında öğrencilerin okul başarısı ve okul hayatındaki etkiler değişkenlik göstermektedir. Çocuğunun sahip olduğu görev ve sorumlulukları yerine getirmek isteyen ebeveynler onun özgürleşmesini engelleyerek bağımsızlaşma ve özerklik konularında engel olmaktadır.

Çocuklar öğrencilik dönemlerinde ailelerinin kendi ödevlerine katkı sağlamalarının boyutunu genellikle kontrol etmekte güçlük çekerler. Süreç içerisinde bir göreve veya ödevde yapılan yardım boyutu ve bu durumun zaman içerisinde giderek artması çocuğun görev ve sorumluluklarını kolayca ailelerinin üzerine yıkmaya konusunda etken olmaktadır (Çağdaş, 2002). Birey bağımsız olduğu takdirde kendi kararlarını verebilecek ve kendi görev ve sorumluluklarının üstesinden gelebilecek düzeyde olmaktadır. Aileler tarafından okul ortamındaki görev ve sorumluluklara yapılan bu yüksek müdahale durumunun altında öğrencilerin okul başarısının artışı konusunda istekliliktir. Çocuklarının eğitim ortamlarında akranlarından başarısız olmalarını durumunda bu durumu kendilerine karşı yetersizlik durumu olarak görev ebeveynler süreç içerisinde sorumlulukların hepsini daha fazla üstlenmeye başlamaktadırlar. Okul hayatı boyunca anne babaları tarafından desteklenen çocukların kendilerine güvendiklerini, içsel motivasyonlarının arttığını ve bu tutumların onların başarıları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu elde edilmiştir. İstenilen bu destek durumunun çeşitli sınırlılıkları ve boyutları olması durumunda faydalıdır fakat bu durum giderek artış gösterdiğinde içerisinden çıkılamaz bir durum yaşanabilmektedir.

2.2 Örselenme Yaşantısı

Ebeveyn tutumları ile örselenme yaşantısı birbiriyle karşılıklı etkileşim ve neden-sonuç ilişkisi içerisinde. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği yanlış tutumlar çocuklarının yaşantısında örselenmeye neden olabilmektedir. Ebeveynlerin kendi çocukluk çağında yaşadığı örselenme yaşantıları da çocuklarına karşı sergilediği tutumlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

2.2.1 Örselenme

Çocuğun bakımını yaşamın ilk günlerinden itibaren sağlayan kişi annedir. Anne çocuğa besin sağlar, onu sıcak tutar, ona bakar, sevgi verir. Anne ile çocuk arasında ruhsal-duygusal ilişki akışı sağlanır. Bu kısım madalyonun bir yüzüdür. Madalyonun öteki yüzünde tüm yoksun kalmalar, tüm acı ve sıkıntılar vardır. Çocukluk ve yetişkinlik yaşam boyunca birbirini bütünleyen iki karşıt terimdir (Mendel, 1992).

Yakın ve derin ilişki kurabilmek erişkinliğin ilk yılları için oldukça önemlidir. Yaşamın ilk yıllarında kurulamayan yakın ve derin ilişkiler örselenmeye neden olabilir. Çocukluğunda yoksun kaldığı duygular nedeniyle örselenme geçmişi olan erişkinler, sağlıklı ilişkiler kurmaya çalışırken zorlanabilir. Erikson; yakın ve derin ilişki kurulamadığında yalnız kalmayı erişkinliğin ilk yılları için önemli bir tehdit olarak görür. Sağlıklı bir ilişkide; karşılıklı doyum sağlayabilmek önemlidir Birey sağlıklı bir ilişki geliştiremediğinde kendini yalnız, farklı, uzak hissedebilir (Akt. Durmuşoğlu & Doğru, 2006).

Ergen- ebeveyn ilişkilerinin temeli bebeklik ve çocukluk döneminde atılır. Bebeklik ve çocukluk döneminde ebeveynle güvenli bağlanmanın gerçekleşmesi ergenlikte kritik bir öneme sahiptir. Ebeveyn ve çocuk arasında gerçekleşen güvenli bağlanma ergenlikte gelişebilecek depresyona karşı bir tampon niteliğindedir. Güvensiz bağlanma stiliyle ebeveyne bağlanan ergenlerde işlevsiz öfkeler, içedönüklük, problem çözmeden kaçma gibi özelliklere daha çok rastlanmakta, yüksek depresyon düzeyiyle ilişkilendirilmektedir. Bebeklik ve çocuklukta ki bağlanma stili çok yoğun olduğunda ise ergenin özerk bir duruma gelmesini engelleyebilmektedir (Yüksel, 2006). Bağlılıktan bağımlılığa dönüşen ebeveyn- çocuk ilişkisinde çocuk, örselenme yaşantısına maruz kalabilmektedir.

Çocuk ne aileye ne de devlete ait olmalıdır. Çocuk sadece kendi kendine ait olmalıdır. Kapitalist toplumda çocuk, özel mülkiyetin özel bir biçimiyken, sosyalist toplumlarda çocuk topluluğa aittir ve buna bağlı olarak toplumun çocuk üzerinde hakları vardır. Bu haklardan bir kısmı anne- babaya verilir. Çocuk bir sindirim tüpü değildir. Ona verilen yiyecekleri sindiren pasif bir varlık değildir (Mendel, 1992).

- İnsan, yaşadığı çevreden bağımsız düşünülemez. Yaşanılan toplumun sosyolojik yapısı insanın biyolojik ve psikolojik yapısını biçimlendirmektedir. Yaşanılan tarihsel süreçler toplumun yapısını etkilemekle kalmayıp toplumun en küçük yapı birimi olan aileyi de etkilemektedir. Ailelerin çocuğa bakış açısı, çocuğu yaşamın neresinde gördüğü, çocuğa verdiği değer; toplumun, yaşanılan dönemin çocuğa bakış açısıyla yakından ilişkilidir (Ünsal, 1998). İlkçağda anne ve babanın çocuk üzerinde ölüm ve yaşam hakkı vardı. Bugün ise çocukluk adı verilen şey ile çocuk çocuklaştırılıyor. Çocuk yetişkinlerin hoşuna gitmek için çocuklaşıyor. Aileler çocukları kendilerine minnettar kılarak çocukları kendilerine bağımlı kılıyor. Yetişkinler yaşama nedenleri kendi varoluşlarını çocukları üzerinden anlamlı kılmaya çalışırken çocuklarını sömürdüklerinin farkında değiller. Eskiden olduğu gibi çocuklar maddi olarak sömürülüyor ancak duygusal açıdan sömürülüyor. Artık her şey çocuktan beklenmiyor ama ona tümüyle bağımlı kalacağı şekilde davranılıyor. Ebeveynlerin iyi niyetli görünen yaklaşımları çocukların hayatlarında örselenmelere neden olabiliyor. Disiplin, ceza, yarışma gibi yollarla çocuğu topluma uymaya zorlarken çocukların kendi varlıklarına karşı çıkılarak çocuklar örselenme yaşantılarına maruz bırakılabiliyor (Mendel, 1992).

2.2.2 Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları

Aile olmanın gerektirdiği birçok görev vardır. Çocuk yetiştirme bu görevler arasında önemli bir yere sahiptir. Bu görev karşılıklı iletişim gerektirir. Ebeveynler bu iletişim sürecinde bilerek ya da bilmeyerek davranışlarıyla çocuğun gelişimini olumlu yönde daha da hızlandırabilir veya engelleyebilirler. Çocuğun gelişimini engelleyen davranışlar çocuğa yöneltmiş şiddet olarak görülebilir. Şiddet aktif bir eylemdir. Aktif olarak adlandırılan eylemlerin yanı sıra bir de pasif olarak adlandırılan çocuğa gerekli özenin gösterilmemesi, çocuğun dikkate alınmaması gibi eylemler de çocuğa zarar verici niteliktedir (Ünsal, 1998).

Örselenme (travma): Bu kavram bireyi inciten, yaralayan, sarsan, bireyin bedensel ve ruhsal varlığını olumsuz etkileyen her türlü olay için

kullanılmaktadır. Çocuklukta yaşanan engellenmeler, çatışmalar örseleyici olabilir. Birey zorlandığında organizmanın denge durumu bozulur. Yaşanan olayın şiddeti, kişinin benlik yapısı, kalıtsal ve gelişimsel özellikleri kişinin karşılaştığı durumla mücadele edebilmesi üzerinde oldukça etkilidir. Bireyin karşı karşıya kaldığı engelleme ve çatışmalar örseleyici nitelikte olabilir. Örseleyici nitelikte olan bu eylem ya da eylemsizlikler bireyin gelişimini yavaşlatabilir, durdurabilir ya da geriletebilir (Öztürk & Uluşahin, 2016).

Çocukluk çağı travması; çocuklukta yaşanan fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve duygusal ihmal yaşantıdır. Çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel, toplumsal gelişimlerini olumsuz etkileyen her türlü aktif davranış istismar olarak adlandırılır. İhmal ise beslenme, bakım, gözetimdir, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması durumudur (Demirkapı, 2013). Kanunen 18 yaşın altı çocuk kabul edilirken, gelişim psikolojisinde çocukluk çağı 12 yaşın altıdır.

Çocuk ihmal ve istismarına insanlık tarihi boyunca her kültürde rastlanmaktadır. Kültürel ve geleneksel değerler, eksik kanıt ve bilgiler istismarın göz ardı edilmesine neden olabilmektedir. Ciddi boyutlarda bir travma yaşandığında çocuk istismarı akla gelmektedir. Atlanan hafif bulgular, anlaşılmayan ihmal ve istismar vakaları yaşamsal öneme sahip sonuçlara yol açabilmektedir (Kara, Biçer , & Gökalp, 2004).

Çocukluk çağı örselenme yaşantısına maruz kalan çocuklarda birçok fiziksel, psikolojik, sosyal problem görülmektedir. Aile içi şiddete tanık olan, maruz kalan, ebeveynleri tarafından istismar edilen çocukların yaşadığı travmalar çevresindekilerle ilişkilerini, tüm yaşamını etkileyebilir. Çocuğun ebeveynlerini model alarak yaşadıklarını taklit etmesi istismarcı bir kişiliğe sahip olmasına neden olabilir (Akt. Üstündağ, Şenol, & Mağden, 2015)

Çocukluk çağı örselenmesi; fiziksel örselenme, cinsel örselenme, duygusal örselenme ve ihmal olarak 4 temel grupta incelenmektedir.

2.2.2.1 Fiziksel örselenme

Fiziksel istismar; 18 yaşından küçük bir çocuğa bir yetişkin tarafından uygulanan ve sağlığına zarar verecek fiziksel hasara yol açacak eylemlerdir (Akt. Üstündağ, Şenol, & Mağden, 2015).

Fiziksel istismarla ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Tüm tanımlarının bulunduğu ortak nokta, çocuğun sağlığını olumsuz yönde etkilemesi ve vücutta yaralanmaya neden olmasıdır. Vakalarda genel olarak; çürükler, morarmalar, sigara yanık izleri, kırıklar, iç kanama tespit edilmektedir (Akt. Demirkapı, 2013). Çocuğun kaza dışı yaralanmalarını fiziksel istismarın en genel anlamı olarak ifade edebiliriz. Çocuğun dövülmesi en çok rastlanan fiziksel istismardır. İstismarın şiddetine göre doku hasarları, yanıklar, eklem, beyin, göz, iç organ hastalıkları, zehirlenmeler, gelişim gerilikleri ortaya çıkabilmektedir. Bazı ebeveynler tarafından kullanılan bir çeşit ceza yöntemidir (Polat, 2001).

Çocuk üzerinde fiziksel örselenmenin etkileri ciddi olabilmektedir. Çocuğun sakat kalması hatta ölmesi söz konusu olabilir. Çocuğun tüm normal gelişim süreçlerini olumsuz etkilemekte ve yetişkinlik yıllarında kişiler arası ilişkilerde, duygusal yaşantılarda etkisini devam ettirmektedir. Fiziksel örselenme çocuğun sadece diğer insanlara karşı algısını değil kendine yönelik duygu ve algısını etkileyerek, benlik kavramını zedeleyebilir. Bu çocukların kaygı düzeyleri yüksek, dürtü kontrolleri düşük olabilmektedir. Bazı araştırmalara göre içe çekilme, anti sosyal davranışlar, saldırganlık, suçluluk, depresyon, pasiflik fiziksel örselenmeyle ilişkili bulunmuştur (Akt. İşmen & Aydın, 2003). Çocuk genellikle ebeveynleri tarafından cezalandırılmak istendiğinde veya ebeveynler kontrolü kaybettiğinde kaza dışı travmalar ortaya çıkar (Kara, Biçer , & Gökalp, 2004). Yapılan araştırmalar, annelerin küçük yaştaki çocuklarına fiziksel istismar uyguladıklarını, babaların ise daha büyük çocuklarda ve ergenlerde fiziksel istismar uyguladıklarını ortaya koymuştur(Akt. Üstündağ, Şenol, & Mağden, 2015).

Fiziksel istismar risk etmenleri üç başlık altında toplanabilir. Bu nedenler; anne-babadan kaynaklanan, çocuktan kaynaklanan ve durumdan kaynaklanan etmenlerdir. Anne- babanın genç ve tecrübesiz olması, kendi çocukluk çağı yaşantısında istismar olması, alkol veya madde bağımlısı olması, çocuktan gerçekçi olmayan, potansiyelinin üstünde beklentiler içinde olmaları, kontrol edilemeyen duygu durumları, eğitim düzeyinin düşük olması, psikolojik rahatsızlıklar, eşle ve evlilikle ilgili problemler anne-babadan kaynaklanan etmenlerdir. Çocuğun anne- babanın istediği cinsiyette doğmaması, plansız, istenmeyen hamilelikten doğması, zihinsel ve fiziksel hastalıklarının olması,

fiziksel görünümünün istendiği gibi olmaması, huysuzluk, uyku düzensizliği, aşırı ağlama çocuktan kaynaklanan risk etmenleridir. Maddi sıkıntılar, eşlerden birinin ölümü nedeniyle çocuga tek başına bakma durumunda kalma, boşanma, göç, işsizlik, kriz, aile içi şiddet durumdan kaynaklanan risk etmenleridir (Akt. Pelendecioğlu & Bulut, 2009).

2.2.2.2 Cinsel örselenme

Cinsel örselenme; bir yetişkin tarafından çocuğun cinsel uyarı ve doyum için cinsel obje olarak kullanılması, fuhuşa zorlanmasıdır. Cinsel istismarda çocuğun izninin olup olmadığına bakılmaz. Erkek çocukların istismarının açığa çıkması kız çocuklara oranla daha az olduğu da göz önünde bulundurularak kızlarda cinsel istismar daha fazla görülmektedir. Cinsel istismarın uygulanma olasılığında birinci sırada aile(%77), ikinci sırada diğer akrabalar (%11), üçüncü sırada bakımla ilgisi olmayan kişiler (%5), dördüncü sırada çocuğun bakımı ile ilgilenen diğer kişiler (%2) yer almaktadır. Cinsel istismarcılarının çoğu erkektir. İstismarcıların çocukluklarında birçoğunun cinsel istismara uğramış olduğu bilinmektedir. Genelde istismarcıların eğitim düzeyi düşüktür ve düşük sosyoekonomik düzeye sahiptir (Akt. Ovayolu, Uçan, & Serindağ, 2007). İstismarı yapan kişi tanıdık ya da akrabaysa çocuk çok daha derinden etkilenmektedir. Hayatı boyunca devam edecek psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Yiğit, 2004).

Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest) : Hukuksal, dini, ahlaki açıdan evlenmeleri yasaklanmış yakın akraba olan kadın ve erkeğin cinsel ilişkide bulunmasıdır. Çoğunlukla yakın akrabalar tarafından gerçekleştirilmesi ve toplum tarafından ayıplanması nedeniyle gizli tutulmaktadır (Akt. Ovayolu, Uçan, & Serindağ, 2007).

Cinsel örselenmenin depresyon, anksiyete gibi duygusal durumda, değersizlik, güçsüzlük gibi benlik hissinde, cinsel davranışları yersiz kullanmak, güvensizlik, zayıf sınırlar gibi diğer insanlarla ilişkilerde uzun süreli ve yıkıcı etkileri görülebilmektedir. Depresyon, yeme bozuklukları, cinsel işlev bozuklukları, uygunsuz cinsel ilişkiler, yabancılaşma, tekrar kurban rolünün yaşanması cinsel örselenmenin uzun dönemde ki etkileri arasında yer almaktadır (Akt. İşmen & Aydın, 2003).

Çocukluk çağı cinsel örselenmesi önemli bir sosyolojik problemdir aynı zamanda teşhis edilmesi de zor bir problemdir. Teşhis edilmesini kolaylaştıran en önemli aşama şüphe oluşmasıdır. Çok branşlı bir yaklaşımla şüpheli vakaların hem fiziksel hem de psikolojik sorunları üzerinde çalışılmalıdır. Bu çalışmalar sürerken adli konular üzerinde de titizlikle durulmalıdır (Yakut & Korkmaz, 2013).

2.2.2.3 Duygusal örselenme

Duygusal örselenme; kişinin ihtiyacı olan sevgi ve bakımdan yoksun bırakılarak psikolojik hasara uğramasıdır. Duygusal örselenme genellikle çocuğun bakımından sorumlu ve çocuğun çevresinde bulunan, çocuk üzerinde güç sahibi olan kişiler tarafından gerçekleştirilir. Duygusal örselenmenin hasarları fiziksel ya da cinsel istismar gibi gözle görülebilecek nitelikte olmadığı için anlaşılması daha güçtür. Fiziksel ve cinsel örselenmeyle birlikte görülebileceği gibi tek başına da rastlanabilir (Polat, 2001).

Duygusal örselenme; çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan davranışların çocuğa bakan kişiler tarafından eksik bırakılmasıdır. Duygusal örselenme; fiziksel ve cinsel örselenmeden bağımsız bir şekilde ortaya çıktığında tanımlanabilmesi daha da zorlaşır (Akt. Nanda, Reichert, Jones, & Schroeder, 2016). Çocuğu istememe, yok sayma, reddetme, suçlamak, hor görmek, isim takmak, alay etmek, gerksinimleri karşılamamak, yalnız bırakmak, başarılarını takdir etmeyerek görmezden gelmek, yeteneklerini önemsememek, işlevsiz olduğunu hissettirmek ya da söylemek, çocuğun yaptıklarını onaylamamak, akranlarıyla ilişkisini kısıtlamak, tehdit etmek, azarlamak, suçlamak, korkutmak, yıldırma, çocuğu suça yöneltmek, olumsuz davranışlarını görmezden gelerek pekiştirmek duygusal ihmal ve istismar eylemleridir (Dinleyici & Dağlı, 2016).

Duygusal örselenme yaşantısına maruz kalmış bir çocuğun yetişkinliği duygusal, sosyal, psikolojik yönden ciddi derecede etkilenir. Son zamanlarda yapılan çalışmalarda duygusal örselenmeyle sosyal kaygı arasında ilişki olduğu görülmüştür. Çocukluk çağında görülen duygusal örselenmenin yetişkinlikteki etkileri sosyal kaygının oluşmasında görülebilmektedir. Sosyal açıdan anksiyete düzeyi yüksek olan bireylerin çocukluk çağında duygusal ihmal ve istismar öyküsü bulunma olasılığı yüksektir. Çocuklukta kötü muamelenin sonuçlarının

özellikle genç yetişkinler arasında belirgin olduğuna inanılmaktadır (Nanda, Reichert, Jones, & Schroeder, 2016).

Duygusal örselenmenin en sık rastlanan göstergeleri; içe çekilme, dürtüsellik, içe kapanma, tırnak yeme, saç koparma gibi alışkanlık bozuklukları, uyku bozuklukları, çaresizlik, mutsuzluk hisleridir (Akt. İşmen & Aydın, 2003).

Çocuğun duygusal gelişimi ve sosyal becerileri çocukluk döneminde ebeveynleri ve çevresiyle yaşadığı ilişkilerin niteliğine bağlı olarak gelişir. Çocuğa bakan kişi çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamadığında, çocuk ihmal edildiğinde güvensiz bağlanma gerçekleşir. Erken bebeklik döneminde gerçekleşen bağlanma stili çocuğun hayata bakışını etkilemektedir. Dünyanın tehlikeli ve güvensiz bir yer olduğunu düşünerek kendini savunmasız hisseder. Kendini değersiz hissettiği için depresyona eğilimlidir. Duygusal ihmal ve istismar çocuğu sadece psikolojik olarak etkilemekle kalmayıp akademik performansını, öğrenme kapasitesini de etkilemektedir (Dinleyici & Dağlı, 2016).

2.3 Yapılan Çalışmalar

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumlarıyla ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalar, konunun ilgilenilen yönlerini, gelişimini ve yeni çalışmalarda ihtiyaç duyulan yönleri anlamak, açıklamak için önemli bir yere sahiptir.

2.3.1 Yurtiçi çalışmalar

Durmuşoğlu ve Doğru (2006) yaptığı çalışmada; ergenlikte bireyin yakın ilişkilerinde kendini algılama şekli ile çocukluk yaşantısında maruz kaldığı istismarlar arasında ki ilişki incelenmiştir. Çocukluğunda fiziksel ve duygusal istismara uğrayan bireylerin benlik saygısının zedelendiği görülmüştür. Fiziksel, duygusal, cinsel istismarla depresyon ve ilişkisel saplantı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

- Yöyen (2016) çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında; çocukluk çağı travmalarının benlik saygısının düşük olmasında önemli bir etken olduğu görülmüştür. Kişinin

kendisini değerli görmesi, kendini olumlu algılaması kısaca kişinin kendi hakkında olumlu görüşlere sahip olması benlik saygısının yüksek olduğunu gösterir. Kişinin kendi hakkında ki olumsuz düşüncelere sahip olması ise düşük benlik saygısıyla ilişkilidir. Fiziksel ihmal ve cinsel istismar; erkek çocuklarda kız çocuklarına göre daha fazla görülmüştür.

Aydın ve İşmen (2003), çocukluk çağı örselenme yaşantısını yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu, yaşanılan yer gibi değişkinler açısından 18-25 yaş grubu erkeklerde incelemiştir. 20 ve altı erkeklerde diğer yaş gruplarına göre duygusal örselenmeye daha fazla rastlanmıştır. Eğitim düzeyi azaldıkça örselenme yaşantıları arttığı görülmüştür. Gelir düzeyi düşük olan gruplarda örselenme düzeyi yüksek bulunmuştur. Örselenme yaşantısı en yüksek olan grubu köyde yaşayanların oluşturduğu görülmüştür.

- Arslan (2017); Adana ili, Çukurova ve Seyhan ilçelerinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı özel kreş ve anaokuluna devam eden 2-6 yaş çocukların ebeveynlerine yönelik yaptığı çalışmada; anne tutumlarının demokratik düzeyleri baba tutumlarından daha yüksek bulunmuştur. Baba tutumlarının ise izin verici düzeyleri anne tutumlarından daha yüksek bulunmuştur. Yaşları küçük olan ebeveynlerin orta yaş ebeveynlere göre daha demokratik olduğu bulunmuştur. Demokratik olan ebeveynlerin gelir düzeyinin yüksek, koruyucu olan ebeveynlerin gelir düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur. Çocuk sayısı az olan ebeveynlerin demokratik tutumları artarken, çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin otoriter tutumlarının da arttığı bulunmuştur. Ebeveynlerin kendi anne ve baba tutumları ile ebeveynlerin kendi çocuklarına karşı tutumları arasında benzerlik olduğu görülmüştür. Çalışmayan annelerin çalışan annelere nazaran daha koruyucu tutum içerisinde olduğu bulunmuştur.

Öngen (2004) tarafından özerklik kazanma sürecinde ergenin anne ve babası ile ilişkilerinde yaşadığı farklılıkları ve ilişkileri ele almak adına yapılan çalışma kapsamında Ergen-Anne İlişkileri Ölçeği (EAIÖ) ve Ergen-Baba İlişkileri Ölçeği (EBİÖ) geliştirilmiştir. Araştırmaya katılan 412 ergen bireyin, anne ve babaları ile ilişkilerinin; ergen bireyin cinsiyetine, okuduğu okulun türüne ve kaçınıcı sınıf olduğuna göre farklılaştığını bulmuştur.

- Gündoğmuş (2017) hazırlamış olduğu yüksek lisans tezi kapsamında yalnızlık düzeylerinin yordanmasında anne baba tutumları ve okul tükenmişliği durumunu ortaya koymak adına 328 ortaokul öğrencisi ile betimsel ilişkisel model baz alınarak çalışmasını gerçekleştirmiştir. Verilerin toplanmasında UCLA Yalnızlık Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği, İlköğretim II. Kademe Öğrencileri İçin Okul Tükenmişliği Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında demokratik anne baba tutumu; cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve okul başarısına göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Koruyucu anne baba tutumlarında cinsiyet ve algılanan okul başarısına göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin sahip oldukları otoriter anne baba tutumlarında ise cinsiyet ve algılanan okul başarısına göre anlamlı farklılıklar gözlenmektedir.

2.3.2 Yurtdışı çalışmalar

Winsler, Madigan ve Aquilino (2005) tarafından yapılan çalışma kapsamında 56 ebeveynin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki benzerlikler ele alınmıştır. Bu ebeveynlerin çocukları okul öncesi düzeyindedir. Babaların annelere karşı izlenimleri doğrultusunda demokratik ve izin verici tutumu daha fazla benimsedikleri otoriter tutumlarının bu yönde yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. İzin verici ebeveyn tutumu arasındaki ilişki pozitif yönde ortaya çıkmıştır. Anneler babalara göre daha demokratik bir tutum içerisindeyler. Nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılan çalışma kapsamında anne ve babanın birbirlerine benzer tutum gösterdiği durumlarda kişiler karşı tarafın daha doğru kararlar aldığı düşüncesine varmışlardır.

Hart ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan çalışma kapsamında 5 yaşına kadar okul öncesi dönemde çocuğu olan Rus ebeveynlerle çalışmıştır. 374 katılımcı tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveyn tutumları ve evlilik etkileşimlerinin çocuklar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma sonucunda anne ve babaların zorlayıcı davranışlarının çocuklar üzerindeki etkisi olarak saldırganlık durumu ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin ilgisi ile erkek çocukların saldırganlık düzeyleri arasında kıyaslama yapıldığında negatif bir ilişki ortaya

çıkılmıştır. Sadece babanın ilgisi ile kız çocuklarının saldırganlık düzeyleri arasında ki ilişkiye bakıldığında negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Chang ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışma kapsamında yaş ortalaması 4,6 yıl olarak alınan 325 Çinli çocuk ve ebeveynlerinin katılımıyla katı ebeveyn tutumunun çocuklarının saldırgan davranışları ve duygusal durumları üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda annelerin katı ebeveyn tutumu sebebiyle çocukların duygusal ilişkilerinin babadan etkilendiği, babanın katı tutumları neticesinde anneden etkilendiği ortaya çıkmıştır. Babaların katı ebeveyn tutumlarından erkek çocukları kızlara göre daha fazla etkilenmektedir. Annelerin katı ebeveyn tutumları karşısında cinsiyete bağlı olmayan bir etki söz konusudur.

Zaslow ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan çalışma kapsamında okul öncesi ebeveynliğinin 3 farklı ölçme yöntemini, orta çocukluk dönemindeki sonuçları yordayıcı bakış açısıyla incelenmiştir. Düşük gelirli Afrika-Amerikalı ailelerdeki okulöncesi dönemde anne-çocuk ilişkileri, kişilerden bilgi alma yöntemi, ev gözlemleri ve yapılandırılmış gözlemler kullanılarak elde edilen veriler dört yıl sonra çocuk sonuçları, çocuk, anne, öğretmen ve kişilerden bilgi alma yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu boylamsal çalışmada, bütün ebeveynlik metodolojilerinin yordayıcı bir değer gösterdiği fakat gözlemsel ebeveynlik yönteminin çocuk sonuçlarının en güçlü ve tutarlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Herman ve Harvey (1997) tarafından yapılan çalışma çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmış ve şiddet görmüş 77 psikiyatri hastasının katılımıyla gerçekleşmiştir. Katılımcıların çocukluk dönemi istismarları yeniden incelenmesi suretiyle yapılan değerlendirmelerde kişilerin %53 gibi önemli bir bölümünün yaşadıklarını unutamadıkları, %77'sinin cinsel istismara, % 69'unun fiziksel istismara, % 21'inin aile içi şiddete tanık oldukları saptanmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve ölçekleri, hipotezleri ve veri toplama araçlarına dair bilgilendirmeler yer almaktadır

3.1 Araştırmanın Modeli

- Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Bilindiği gibi nicel araştırma yöntemleri; olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Önceden oluşturulan hipotezleri sınamak amacıyla, olgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurularak elde edilen veriler istatistiksel olarak çözümlenir. Bu araştırmanın nicel verileri anketlerden elde edilmiştir. Betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli kullanılarak değişkenler ile ilgili analizler yapılmıştır. Araştırmada korelasyon araştırması kullanılmaktadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları; bağımsız değişkenleri ise ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, yaşı, ekonomik gelir durumları kendi annelerinin ve kendi babalarının tutumları gibi değişkenlerdir.

3.2 Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul ilinde çocuk sahibi olan 18-40 yaş arası ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma örneklemini ise, İstanbul ilinde yaşayan 18-40 yaş arası 328 ebeveyn oluşturmaktadır. Bu çalışmanın örneklemine ilişkin bilgiler şöyledir:

Çizelge 3.1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Değişkenler	N	%
Anketi Dolduran Kişi	Anne	226	68,9
	Baba	102	31,1
Yaş	29 ve altı	86	26,2
	30-39 arası	184	56,1
	40 ve üzeri	58	17,7
Gelir Durumu	2500 TL ve altı	101	30,8
	2501-3500 TL	76	23,2
	3501-5000 TL	48	14,6
	5000 TL üzeri	103	31,4
Eğitim Durumu	İlköğretim	98	29,9
	Lise	63	19,2
	Önlisans	56	17,1
	Lisans ve üzeri	111	33,8
Kaç Çocuğunuz Var	1	131	39,9
	2	112	34,1
	3	55	16,8
	4 ve üzeri	30	9,1
Kaç yaşında anne/baba oldunuz?	22 ve altı	124	37,8
	23-28 yaş arası	150	45,7
	29 ve üzeri	54	16,5
Çocuk/ Çocuklarınızın cinsiyeti?	Kız	98	29,9
	Erkek	110	33,5
	Kız ve Erkek	120	36,6
Kendi annenizin ebeveynlik tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?	Demokratik	92	28,0
	Baskıcı-Otoriter	81	24,7
	İzin Verici	77	23,5
	Aşırı Koruyucu	78	23,8
Kendi babanızın ebeveynlik tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?	Demokratik	91	27,7
	Baskıcı-Otoriter	114	34,8
	İzin Verici	84	25,6
	Aşırı Koruyucu	39	11,9

Çizelge 4.1’de katılımcıların demografik bilgileri gösterilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin önemli bir bölümü kadın ve 30-39 yaş arasındadır. Ayrıca araştırmaya katılanların %31,4’ü 5000 TL üzerinde gelire sahip ve %33,8’i lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir. Bununla birlikte araştırmaya katılan ebeveynlerin %34,8’i kendi babalarının tutumunu baskıcı-otoriter, %28’i kendi annelerinin tutumunu demokratik olarak değerlendirmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında katılımcıların genel bilgilerinin elde edilebilmesi için ‘Kişisel Bilgi Formu’ oluşturulmuştur. Katılımcı ebeveynlerin tutumlarının ölçülmesi kapsamında Evren Karabulut Demir (2007) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış olan ‘Ebeveyn Tutum Ölçeği’ oluşturulmuştur. Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994 yılında hazırlanan ‘Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği’ katılımcılara uygulanmıştır. Bu ölçeğin Halime Aslan ve Z. Nazan Alparıslan (1999, ss. 275-285) tarafından 1999 yılında Türkçe’ye uyarlanması yapılmıştır.

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgi formunu cevaplamaları istenmiştir. Kişisel bilgi formları katılımcıların demografik özelliklerini içermektedir. Katılımcıların cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, yaşları, çocuk sayıları, evlilik düzeyleri gibi cevaplanması beklenen sorular sorulmuştur. Kişisel bilgi formları katılımcıların özelliklerinin daha iyi bilinmesi ve değişkenlerin oluşturulması için önemlidir.

3.3.2 Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ)

Çalışma kapsamında ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına yönelik davranışların ölçülmesi amacıyla gerçekleştirilen Evren Karabulut Demir (2007) tarafından geliştirilen ETÖ kullanılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği 4 alt boyut ve 62 maddeden oluşmaktadır. Bu 4 alt boyut kapsamında Otoriter, Demokratik, İzin Verici ve Aşırı Koruyucu boyutlar ele alınmaktadır. Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Oluşturulan maddelerin kapsamında davranış biçimleri durumu söz konusudur. Davranış biçimlerinin karşısında cevaplayıcıların seçenekleri,

sıklık oranlarına göre 5 farklılaşan seçenek bulundurmaktadır. “Her zaman böyledir” 5 puan; “Çoğunlukla böyledir” 4 puan; “Bazen böyledir” 3 puan; “Nadiren böyledir” 2 puan ve “Hiçbir zaman böyle değildir” 1 puan almaktadır. Boyutların puanları ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Yüksek puan alınan boyutlardaki davranışların benimsenmesi anlamına gelmektedir.

ETÖ’ nin geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında araştırmacı Cronbach Alfa değerlerini Demokratik boyut için .83, Otoriter boyut için .76, Aşırı Koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyut için ise .74 olarak bulmuştur. Geçerlik belirlenmesi için faktör analizi kullanılmıştır. Yeterlik belirlenmesi için Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) katsayısının (.80) oldukça yüksek ve faktör analizinin geçerliliğini sınavan Bartlett testi sonucunun ise anlamlı (7302.836, $p = .000$) olması dolayısıyla faktör analizinin yapılabileceği görülmüştür. Temel Bileşenler Analizi sonucunda toplam varyansın %30’unu açıklayan ve öz değeri 1’in üzerinde 18 temel bileşen elde edilmiştir. Ancak bu bileşenler içinde öz değeri en yüksek olan 4 faktör bulunmuştur. Kalan 14 faktörün öz değerleri birbirine çok yakın olduğu ve 1.0 ile 1.9 arasında değiştiği saptanmıştır. Bu değerler birbirine çok yakın olduğu için özdeğeri en yüksek 4 faktör seçilmiştir. Bu analiz, faktör sayısı 4 ile sınırlandırılıp yeniden yapıldığında, 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Dönüştürülmemiş bileşen matrisi incelendiğinde .30’un altında kalan, çift yüklenen ya da hiçbir faktöre yüklenmeyen 16 madde ölçekten çıkarılmıştır. Bu 16 madde ölçekten çıkarıldıktan sonra, Temel Bileşenler Analizi ve Varimax döndürmesi tekrar yapılmıştır. Ortaya çıkan 4 faktörlü yeni yapının toplam varyansın %33’ünü açıkladığı görülmüştür. Varimax döndürmesi sonucu kalan 46 maddenin kalmıştır (Karabulut Demir, 2007).

ETÖ demokratik tutumunda yer alan maddeler arasında ‘Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım’ gibi ifadeler bulunmaktadır. Demokratik tutum boyutundaki önermeler 17 tanedir. Bu maddelerin ölçek üzerindeki numaraları 2,5,6,7,10,13,14,15,18, 20, 23, 25, 29, 36, 37, 38, 42’dir.

Otoriter tutumda yer alan maddeler arasında ‘Çocuğuma karşı sabırsızım’ ifadeleri yer alırken, bu boyut 11 madde ile ölçülmüştür. Bu maddelerin numaraları da 3, 9, 11, 19, 26, 27, 32, 35, 39, 40, 45 şeklinde verilmiştir.

Koruyucu tutumda yer alan maddeler arasında ‘Çocuğumu kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum’ ifadesi yer alırken toplam 9 madde ile ölçüm yapılmıştır. Bu maddelerin numaraları 4, 8, 12, 16, 21, 22, 28, 41, 46’dır.

İzin verici tutumda yer alan maddeler arasında ‘Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.’ gibi ifadeler bulunmaktadır. Bu boyut kapsamında 9 madde bulunmaktadır. Bu maddelerin numaraları 1, 17, 24, 30, 31, 33, 34, 43, 44’dür.

Çizelge 3.2: Ebeveyn Tutumu Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri

Ölçekler ve Boyutlar	Madde	Cronbach’s
Aşırı Koruyuculuk	9	.779
Demokratik	17	.756
İzin Verici	9	.709
Otoriter	11	.733

3.3.3 Çocukluk çağı örselenme yaşantısı ölçeği (ÇÖYÖ)

Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994 yılında hazırlanan ölçek, 18 yaşından önceki örselenme yaşantılarını taramaya yönelik geliştirilmiştir. Ölçek kapsamında geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları madde bağımlısı olan bir grupla yapılmıştır. Ölçek kapsamında alt boyutlara yer verilmiştir. Bu kapsamda ölçeğin içeriğinde fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve ihmal durumları söz konusudur (Aslan ve Alparslan, 1999).

Ölçeğin uyarlanması Halime Aslan ve Z. Nazan Alparslan (1999, ss. 275-285) tarafından yapılmıştır. Türkçe uyarlanmasında orijinalinden farklı olarak üç alt boyut belirlenmiştir. Bu boyutlar kapsamında ‘duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal’, ‘fiziksel kötüye kullanım’ ve ‘cinsel kötüye kullanım’ olarak belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı .96, alt ölçeklerin ise .94-.96 arasında bulunmuştur. 16 maddesi ters puanlanan, toplamda 40 maddeden oluşan ölçeğin puanlaması “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sıklıkla” ve “çok sık” yanıtlarına karşılık gelen 1-5 arası likert tipi değerlendirme ile yapılmıştır. Alınan toplam puan 40- 200 arasında değişebilir. Yüksek puanlar çocukluk çağı örselenme yaşantılarının sıklığına işaret eder (Aslan & Alparslan, 1999).

Duygusal kötüye kullanım boyutunda oluşturulan maddeler 19 maddedir. Bu kapsamda alınan puanlar 19-95 arasında değişmektedir. Bu maddelerden alınan puanların artması istismarın yükseldiğini göstermektedir.

Fiziksel kötüye kullanım boyutundaki maddeler 16 adettir. Bu kapsamda alınan puanlar 16-80 arasında değişiklik göstermektedir.

Cinsel kötüye kullanım boyutundaki maddeler 5 tanedir. Alınan puanların 5-25 arasında değiştiği bilinmektedir. Bu maddelerden alınan puanın artması istismarın yükseldiği anlamına gelmektedir. Bu ölçeklerin Cronbach's alpha katsayılarına yeniden hesaplanarak çizelge 4.2.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.3: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri

Ölçekler ve Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	39	.754
<i>Duygusal Kötüye Kullanım</i>	19	.756
<i>Fiziksel Kötüye Kullanım</i>	16	.789
<i>Cinsel Kötüye Kullanım</i>	4	.785

Çizelge 4.2'de araştırmada kullanılmış olan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu ölçeklerinin ve boyutlarının güvenirlikleri gösterilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde araştırmada kullanılmış olan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu ölçeklerinin ve boyutlarının “güvenilir” (>.70) olduğu görülmektedir.

3.4 Veri Analizi

Çalışmada elde edilen veriler 22.0 programı yardımı ile çözümlenmiştir. Araştırmada öncelikle betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra çalışmada kullanılan ölçeklerin normallik ve güvenirlilik testleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kullanılmış olan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu ölçekleri normal dağılım göstermesinden dolayı bağımsız iki grup T-testi, Anova varyans testi ve Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

Çizelge 3.4: Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

	Ölçekler ve Boyutlar	N	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi	328	75,7713	31,76490	,678	-,932
	Örselenme Yaşantıları					
	<i>Duygusal Kötüye Kullanım</i>	328	37,7043	13,02600	,785	,644
	<i>Fiziksel Kötüye Kullanım</i>	328	30,6128	20,06471	1,208	-,024
	<i>Cinsel Kötüye Kullanım</i>	328	7,4543	4,93484	1,281	,290
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	328	35,8049	6,17123	-,620	,353
	Demokratik	328	73,5488	10,46579	-1,040	1,033
	İzin Verici	328	24,5732	8,85601	,640	-,338
	Otoriter	328	26,0152	11,87330	,955	-,112

Çizelge 4.3'te çalışmada kullanılan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu ölçeklerinin ve boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri gösterilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) göre; çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -1,5 arasında olursa, George ve Mallery (2010) göre; çarpıklık ve basıklık değerleri +2,0 ile -2,0 arasında olursa ölçeğin normal dağılmaktadır ve parametrik testlerden yararlanılması gerekmektedir. Çalışmada kullanılmış olan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu ölçeklerinin ve boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -1,5 arasında olduğundan dolayı çalışmada parametrik testler olan bağımsız iki grup T-testi, Anova varyans testi ve Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

3.5 İşlem Yolu

Çalışmanın ana kütlesi, İstanbul'da çocuk sahibi olan 18-40 yaş arası ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma örneklemini ise, İstanbul ilinde yaşayan 18-40 yaş arası 328 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmada elde

veriler online olarak, google formda oluşturulan anketlerle toplanmıştır. 328 kişiye anketler sosyal paylaşım sitelerinde paylaşarak elde edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulgular bölümünde ebeveynlerin çocukluk yaşantıları ve ebeveyn tutumları arasındaki incelemek amacıyla alt problemlerden yola çıkılarak belirli analizler yer almaktadır.

Çizelge 4.1: Cinsiyete Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutumunun Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Cinsiyet)	N	$\bar{X}$	Ss	T	P	
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	Anne	226	71,0664	29,89508	-4,088	,000	
		Baba	102	86,1961	33,41490			
	Duygusal Kötüye Kullanım	Anne	226	36,8451	12,89127	-1,984	,045	
		Baba	102	39,6078	13,18427			
	Fiziksel Kötüye Kullanım	Anne	226	27,4690	18,55685	-4,337	,000	
		Baba	102	37,5784	21,56842			
	Cinsel Kötüye Kullanım	Anne	226	6,7522	4,65815	-3,918	,000	
		Baba	102	9,0098	5,19233			
	ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	Anne	226	35,6681	6,16013	-,597	,551
			Baba	102	36,1078	6,21545		
		Demokratik	Anne	226	74,6062	9,75430	2,751	,006
			Baba	102	71,2059	11,60261		
İzin Verici		Anne	226	23,4381	8,50298	-3,515	,001	
		Baba	102	27,0882	9,14255			
Otoriter		Anne	226	24,1062	11,15337	-4,458	,000	
		Baba	102	30,2451	12,37247			

Çizelge 4.4'te cinsiyete göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu t-testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde

cinsiyete göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p < 0,05$). Başka bir ifade ile araştırmaya katılan babaların annelere göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru daha yüksektir. Ayrıca babalar annelere göre daha otoriter ve izin verici; anneler babalara göre daha demokratiktir.

Çizelge 4.2: Yaşa Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Yaş)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P	
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	29 ve altı	86	77,7442	33,95124	,926	,397	
		30-39 arası	184	73,7120	29,68153			
		40 ve üzeri	58	79,3793	34,76125			
	<i>Duygusal Kullanım</i>	<i>Kötüye</i>	29 ve altı	86	36,1163	12,48285	,874	,418
			30-39 arası	184	38,2065	12,92859		
			40 ve üzeri	58	38,4655	14,11384		
	<i>Fiziksel Kullanım</i>	<i>Kötüye</i>	29 ve altı	86	33,2907	22,63722	2,153	,118
			30-39 arası	184	28,5870	18,27875		
			40 ve üzeri	58	33,0690	21,03703		
	<i>Cinsel Kullanım</i>	<i>Kötüye</i>	29 ve altı	86	8,3372	5,73249	2,670	,071
			30-39 arası	184	6,9185	4,41048		
			40 ve üzeri	58	7,8448	5,09834		
ETÖ	Aşırı Korumacılık	29 ve altı	86	35,7326	6,43414	,838	,434	
		30-39 arası	184	35,5435	6,06236			
		40 ve üzeri	58	36,7414	6,13463			
	Demokratik	29 ve altı	86	72,7209	10,96588	,400	,671	
		30-39 arası	184	73,9457	10,21342			
		40 ve üzeri	58	73,5172	10,61155			
	İzin Verici	29 ve altı	86	24,2907	9,05765	2,301	,067	
		30-39 arası	184	23,6522	8,22423			
		40 ve üzeri	58	27,9138	8,58249			
	Otoriter	29 ve altı	86	26,4186	13,21983	2,804	,062	
		30-39 arası	184	24,8750	10,82350			
		40 ve üzeri	58	29,0345	12,58231			

Çizelge 5'te yaşa göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde yaşa göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p > 0,05$). Başka bir ifade ile farklı yaş grubunda yer alan katılımcıların çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu birbiri ile benzerdir.

Çizelge 4.3: Eğitim Durumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Eğitim)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	İlköğretim	98	91,9490	30,34692	15,749	,000
		Lise	63	76,0000	33,63178		
		Önlisans	56	69,6607	29,58395		
		Lisans ve üzeri	111	64,4414	27,02850		
	<i>Duygusal Kötüye Kullanım</i>	İlköğretim	98	42,8673	10,85389	8,565	,000
		Lise	63	37,4286	13,76967		
		Önlisans	56	35,3750	12,98889		
		Lisans ve üzeri	111	34,4775	13,12378		
	<i>Fiziksel Kötüye Kullanım</i>	İlköğretim	98	39,6939	21,95375	12,353	,000
		Lise	63	30,9048	21,19853		
		Önlisans	56	27,5714	18,75280		
		Lisans ve üzeri	111	23,9640	14,82684		
<i>Cinsel Kötüye Kullanım</i>	İlköğretim	98	9,3878	5,42547	9,352	,000	
	Lise	63	7,6667	5,41503			
	Önlisans	56	6,7143	4,62686			
	Lisans ve üzeri	111	6,0000	3,66556			
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	İlköğretim	98	36,9082	6,27396	4,964	,002
		Lise	63	36,5714	6,03943		
		Önlisans	56	36,5714	5,42337		
		Lisans ve üzeri	111	34,0090	6,18575		
	Demokratik	İlköğretim	98	69,6327	11,32772	7,394	,000
		Lise	63	73,9048	10,57495		
		Önlisans	56	75,5536	8,74470		
		Lisans ve üzeri	111	75,7928	9,50418		
	İzin Verici	İlköğretim	98	27,3980	9,84806	5,240	,002
		Lise	63	24,2698	9,09130		
		Önlisans	56	22,9107	8,14701		
		Lisans ve üzeri	111	23,0901	7,55411		
Otoriter	İlköğretim	98	32,0714	12,29471	15,462	,000	
	Lise	63	25,7302	12,25035			
	Önlisans	56	24,0714	10,93927			
	Lisans ve üzeri	111	21,8108	9,42773			

Çizelge 4.6’da eğitim durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde eğitim durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p < 0,05$). Başka bir ifade ile eğitim seviyesi arttıkça çocukluk dönemi örselenme yaşantıları azalmaktadır. Anova testi sonucunda gruplar arası anlamlı bir farklılık olduğu için Post hoc tukey (Çoklu Karşılaştırma) testi ile hangi gruplar arasında farklılık olduğuna bakılmıştır. Post hoc testi

incelendiğinde ilköğretim mezunlarının diğer eğitim gruplarına göre ciddi bir örselenme yaşantısı düzeyi olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte eğitim seviyesi arttıkça katılımcılar daha gevşek (izin verici) ve demokratik olmaktadır. Buna karşın eğitim seviyesi azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucudur.

Çizelge 4.4: Gelir Durumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
		(Gelir)					
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Yaşantıları	2500 TL ve altı	101	81,6139	33,69717	5,676	,001
		2501-3500 TL	76	82,6842	30,78364		
		3501-5000 TL	48	72,4375	32,23775		
		5000 TL üzeri	103	66,4951	28,00591		
	<i>Duygusal Kötüye Kullanım</i>	2500 TL ve altı	101	37,9406	11,58518	4,240	,006
		2501-3500 TL	76	41,7500	13,29975		
		3501-5000 TL	48	36,8125	15,21709		
		5000 TL üzeri	103	34,9029	12,45267		
	<i>Fiziksel Kötüye Kullanım</i>	2500 TL ve altı	101	35,2970	22,26591	4,907	,002
		2501-3500 TL	76	32,8816	20,20889		
		3501-5000 TL	48	28,5833	18,96787		
		5000 TL üzeri	103	25,2913	16,80606		
	<i>Cinsel Kötüye Kullanım</i>	2500 TL ve altı	101	8,3762	5,34762	3,620	,013
		2501-3500 TL	76	8,0526	5,19717		
		3501-5000 TL	48	7,0417	4,76672		
		5000 TL üzeri	103	6,3010	4,14406		
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	2500 TL ve altı	101	37,3168	6,08100	4,688	,003
		2501-3500 TL	76	36,1711	6,56534		
		3501-5000 TL	48	35,5417	5,73143		
		5000 TL üzeri	103	34,1748	5,82494		
	Demokratik	2500 TL ve altı	101	72,9604	10,43640	1,653	,177
		2501-3500 TL	76	71,7500	12,75003		
		3501-5000 TL	48	74,6042	9,42324		
		5000 TL üzeri	103	74,9612	8,86713		
	İzin Verici	2500 TL ve altı	101	26,5149	10,04053	2,879	,036
		2501-3500 TL	76	24,3026	9,46012		
		3501-5000 TL	48	22,3750	8,58902		
		5000 TL üzeri	103	23,8932	6,80241		
	Otoriter	2500 TL ve altı	101	29,4950	13,33913	6,583	,000
		2501-3500 TL	76	27,0789	11,79804		
		3501-5000 TL	48	24,3542	11,26563		
		5000 TL üzeri	103	22,5922	9,52441		

Çizelge 4.7’de gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile gelir durumu arttıkça çocukluk dönemi örselenme yaşantıları azalmaktadır. Bununla birlikte gelir durumu arttıkça katılımcılar daha izin verici ve demokratik olmaktadır. Buna karşın gelir durumu azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucudur.

Çizelge 4.5: Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Çocuk Sayısı)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
FÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	1	131	69,8168	30,48954	1,10	,070
		2	112	77,7321	31,20175		
		3	55	79,7818	33,69069		
		4	30	87,1000	32,12513		
	<i>Duygusal Kötüye Kullanım</i>	1	131	35,3740	13,05924	2,084	,087
		2	112	38,5446	11,69884		
		3	55	39,7455	15,07047		
		4	30	41,0000	12,47342		
	<i>Fiziksel Kötüye Kullanım</i>	1	131	27,5344	18,75850	2,496	,060
		2	112	31,6071	20,62289		
		3	55	32,0545	20,33098		
		4	30	37,7000	21,49603		
	<i>Cinsel Kötüye Kullanım</i>	1	131	6,9084	4,68623	1,137	,334
		2	112	7,5804	5,13360		
		3	55	7,9818	4,94597		
		4	30	8,4000	5,18353		
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	1	131	34,9008	6,14173	2,359	,072
		2	112	35,8482	6,16764		
		3	55	36,9273	6,66904		
		4	30	37,5333	4,76867		
	Demokratik	1	131	74,7710	9,98812	4,098	,007
		2	112	73,8750	10,13079		
		3	55	73,2727	10,77283		
		4	30	67,5000	11,56615		
	İzin Verici	1	131	23,5802	8,26853	2,156	,093
		2	112	24,4107	9,62874		
		3	55	25,4727	9,14260		
		4	30	27,8667	7,07464		
	Otoriter	1	131	22,7786	10,84030	6,914	,000
		2	112	27,0089	11,88571		
		3	55	28,7455	12,49328		
		4	30	31,4333	11,65505		

Çizelge 4.8’de sahip olunan çocuk sayısına göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde sahip olunan çocuk sayısına göre çocukluk dönemi örselenme

yaşantıları ölçeğinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Buna karşın sahip olunan çocuk sayısına göre ebeveyn tutumu ölçeğinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Başka bir ifade ile sahip olunan çocuk sayısı arttıkça ebeveynler daha otoriter ve daha fazla izin vericidir.

Çizelge 4.6: Anne-Baba Olma Yaşına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Anne Baba Olma Yaşı)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	22 ve altı	124	83,4194	32,93331	7,543	,001
		23-28 yaş arası	150	73,4133	31,34570		
		29 ve üzeri	54	64,7593	25,88212		
	Duyusal Kötüye Kullanım	22 ve altı	124	39,1613	10,57189	1,685	,047
		23-28 yaş arası	150	37,3267	13,91368		
		29 ve üzeri	54	35,4074	13,45786		
	Fiziksel Kötüye Kullanım	22 ve altı	124	35,5645	22,68886	7,839	,000
		23-28 yaş arası	150	29,0400	18,60320		
		29 ve üzeri	54	23,6111	14,21190		
	Cinsel Kötüye Kullanım	22 ve altı	124	8,6935	5,75542	8,006	,000
		23-28 yaş arası	150	7,0467	4,41221		
		29 ve üzeri	54	5,7407	3,40469		
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	22 ve altı	124	37,0806	6,32275	4,354	,014
		23-28 yaş arası	150	35,0000	6,20240		
		29 ve üzeri	54	35,1111	5,28318		
	Demokratik	22 ve altı	124	71,8387	11,62726	4,300	,014
		23-28 yaş arası	150	73,8133	10,34920		
		29 ve üzeri	54	76,7407	6,59670		
	İzin Verici	22 ve altı	124	26,1694	10,06299	3,289	,039
		23-28 yaş arası	150	23,5667	8,20330		
		29 ve üzeri	54	23,7037	7,07808		
	Otoriter	22 ve altı	124	29,6452	13,19965	10,409	,000
		23-28 yaş arası	150	24,3200	10,66470		
		29 ve üzeri	54	22,3889	9,66108		

Çizelge 4.9'da anne baba olma yaşına göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde anne baba olma yaşına göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile 22 yaş ve altında anne veya baba olanların diğer gruplara göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları

skoru daha yüksektir. Ayrıca 22 yaş ve altında anne veya baba olanların diğer gruplara göre daha otoriter ve daha koruyucudur.

Çizelge 4.7: Sahip Olunan Çocuk Cinsiyetine Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Çocuk Cinsiyeti)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P	
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	Kız	98	74,5816	31,09312	,098	,907	
		Erkek	110	76,3273	32,58865			
		Kız ve Erkek	120	76,2333	31,78307			
		Duyusal	Kız	98	38,1020	13,23342	,065	,937
		Kötüye	Erkek	110	37,5273	13,31737		
		Kullanım	Kız ve Erkek	120	37,5417	12,68354		
	Fiziksel Kötüye Kullanım	Kız	98	29,3469	19,55542	,278	,758	
		Erkek	110	31,0909	20,73314			
		Kız ve Erkek	120	31,2083	19,97347			
		Cinsel Kötüye	Kız	98	7,1327	4,85169	,355	,701
		Kullanım	Erkek	110	7,7091	5,04720		
			Kız ve Erkek	120	7,4833	4,92461		
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	Kız	98	35,4082	6,39561	1,385	,252	
		Erkek	110	35,3455	6,29174			
		Kız ve Erkek	120	36,5500	5,84513			
		Demokratik	Kız	98	73,3673	12,52823	,408	,665
		Erkek	110	72,9909	10,31477			
		Kız ve Erkek	120	74,2083	8,65093			
	İzin Verici	Kız	98	24,0918	8,24882	,457	,634	
		Erkek	110	24,3455	9,14856			
		Kız ve Erkek	120	25,1750	9,09858			
		Otoriter	Kız	98	24,3163	10,79862	1,992	,138
			Erkek	110	25,8818	12,14419		
			Kız ve Erkek	120	27,5250	12,35127		
Erkek								

Çizelge 4.10’da sahip olunan çocuk cinsiyetine göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde sahip olunan çocuk cinsiyetine göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.8: Katılımcıların Annelerinin Tutumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Anne Tutum)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P	
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	Demokratik	92	70,8478	31,91022	4,942	,002	
		Baskıcı-Otoriter	81	80,8765	31,90234			
		İzin Verici	77	82,2208	34,05322			
		Aşırı	78	67,8333	26,30857			
		Koruyucu						
	Duyusal Kötüye Kullanım	Demokratik	92	33,2935	10,08267	11,142	,000	
		Baskıcı-Otoriter	81	43,6420	15,57747			
		İzin Verici	77	39,0390	12,84876			
		Aşırı	78	35,4231	10,86221			
		Koruyucu						
	Fiziksel Kötüye Kullanım	Demokratik	92	30,1739	20,47492	2,403	,068	
		Baskıcı-Otoriter	81	31,7407	19,05373			
		İzin Verici	77	34,5065	22,76113			
		Aşırı	78	26,1154	16,98585			
		Koruyucu						
	Cinsel Kötüye Kullanım	Demokratik	92	7,3804	5,05322	3,072	,028	
		Baskıcı-Otoriter	81	7,4938	4,58291			
		İzin Verici	77	8,6753	5,72493			
		Aşırı	78	6,2949	4,02624			
		Koruyucu						
	ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	Demokratik	92	35,7283	5,42705	1,018	,385
			Baskıcı-Otoriter	81	34,9877	6,93450		
			İzin Verici	77	35,8571	6,71744		
			Aşırı	78	36,6923	5,56031		
Koruyucu								
Demokratik		Demokratik	92	75,9022	8,34959	2,247	,058	
		Baskıcı-Otoriter	81	72,2222	12,04575			
		İzin Verici	77	71,7273	10,88170			
		Aşırı	78	73,9487	10,15835			
		Koruyucu						
İzin Verici		Demokratik	92	24,8261	9,15749	,167	,919	
		Baskıcı-Otoriter	81	24,1358	9,07297			
		İzin Verici	77	24,9870	9,46391			
		Aşırı	78	24,3205	7,71488			
		Koruyucu						
Otoriter		Demokratik	92	25,9239	12,79872	,812	,488	
		Baskıcı-Otoriter	81	25,9506	11,65965			
		İzin Verici	77	27,5974	12,48816			
		Aşırı	78	24,6282	10,26924			
		Koruyucu						

Çizelge 4.11’de katılımcıların annelerinin tutumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların annelerinin tutumuna göre

çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile annesinin tutumu izin verici olanların demokratik, aşırı koruyucu, baskıcı olanlara göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru daha yüksektir. Buna karşın katılımcıların annelerinin tutumuna göre çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.9: Katılımcıların Babalarının Tutumuna Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Ebeveyn Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

	Ölçekler	Gruplar (Baba Tutum)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
ÇÖYÖ	Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları	Demokratik	91	69,2527	31,86520	2,458	,063
		Baskıcı- Otoriter	114	80,9474	31,11009		
		İzin Verici	84	77,0595	33,06596		
		Aşırı Koruyucu	39	73,0769	28,60933		
	Duyusal Kötüye Kullanım	Demokratik	91	32,8462	10,99891	12,260	,000
		Baskıcı- Otoriter	114	43,0263	14,84221		
		İzin Verici	84	35,8929	10,25579		
		Aşırı Koruyucu	39	37,3846	11,82908		
	Fiziksel Kötüye Kullanım	Demokratik	91	29,3077	20,50728	,577	,630
		Baskıcı- Otoriter	114	30,6053	18,75960		
		İzin Verici	84	32,8571	22,33650		
		Aşırı Koruyucu	39	28,8462	17,71193		
Cinsel Kötüye Kullanım	Demokratik	91	7,0989	4,91043	1,228	,299	
	Baskıcı- Otoriter	114	7,3158	4,58994			
	İzin Verici	84	8,3095	5,43078			
	Aşırı Koruyucu	39	6,8462	4,79879			
ETÖ	Aşırı Koruyuculuk	Demokratik	91	36,3077	5,61287	1,277	,282
		Baskıcı- Otoriter	114	35,6842	6,16630		
		İzin Verici	84	34,8929	6,50304		
		Aşırı Koruyucu	39	36,9487	6,62113		
	Demokratik	Demokratik	91	75,9121	8,26055	2,195	,056
		Baskıcı- Otoriter	114	71,9825	12,06544		
		İzin Verici	84	72,7262	10,54463		
		Aşırı Koruyucu	39	74,3846	9,06879		
	İzin Verici	Demokratik	91	23,9780	9,07497	,288	,834
		Baskıcı- Otoriter	114	24,7018	8,79454		
		İzin Verici	84	25,1786	8,81560		
		Aşırı Koruyucu	39	24,2821	8,84947		
Otoriter	Demokratik	91	25,0769	12,66775	,454	,715	
	Baskıcı- Otoriter	114	26,6579	11,59786			
	İzin Verici	84	26,6071	12,11990			
	Aşırı Koruyucu	39	25,0513	10,35158			

Çizelge 4.12’de katılımcıların babalarının tutumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu anova testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların babalarının tutumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile babasının tutumu izin verici olanların demokratik, aşırı koruyucu, baskıcı olanlara göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru daha yüksektir. Buna karşın katılımcıların babalarının tutumuna göre çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.10: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Toplam Puanı ile Ebeveyn Tutumu Toplam Puanı Arasındaki İlişki

	Örselenme	Duygusal Kötüye Kullanım	Fiziksel Kötüye Kullanım	Cinsel Kötüye Kullanım
Aşırı Koruyuculuk	,101	-,115*	,188**	,187**
Demokratik	-,206**	-,333**	-,090	-,081
İzin Verici	,529**	,093	,623**	,626**
Otoriter	,683**	,231**	,751**	,735**

Çizelge 4.13’te çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişki korelasyon analizi ile gösterilmiştir. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru ile demokratik tutum arasında negatif bir ilişki buna karşın izin verici ve otoriter tutum ile çocukluk dönemi örselenme skoru arasında pozitif bir ilişki vardır. Bununla birlikte çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeğinin tüm boyutları ile otoriter tutum arasında pozitif bir ilişki vardır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgular neticesinde elde edilen sonuçlar, sonuçların diğer çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlanması ve son olarak çalışma kapsamında ortaya çıkan önerilere yer verilmiştir.

5.1 Tartışma

Araştırmanın problemleri doğrultusunda yapılan çalışmaların karşılaştırılmaları ve ortaya çıkan bulguların nedenleri ile ilgili sorgulayıcı bir tutum söz konusudur.

Araştırmada; ebeveynlerin anne-babalarının tutumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile ebeveyn tutumları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; annesinin tutumu gevşek (izin verici) olanların demokratik, aşırı koruyucu, baskıcı olanlara göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru daha yüksektir. Çizelge 11’de sunulmuştur. Çocukların üzerinde kontrol mekanizmasının olmamasının, çocuklara karşı tutarsız davranışlar sergilenmesinin örselenme yaşantısı riskini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğa hiçbir sınırlama getirilmeden, çocuğa sınırsız özgürlük verildiği halde gevşek tutumu benimseyen annelerin çocuklarının örselenme yaşantısı skorunun yüksek çıkması, çocuğun ailenin diğer üyeleri tarafından belli kurallarla karşılaştığında, kurallara uymadığında, karşılaştığı tepkiler kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Toplumsal olan her alanda örtük de olsa belli kurallar vardır. Çocuk bir misafirliğe gittiğinde dahi belli kurallarla karşılaşır. Kurallara alışık olmadığı için kurallara karşı farklı tepkiler verdiğinde ise büyükler tarafından ayıplama, kınama ya da daha farklı tepkilerle karşılaşabilir. Çevre ya da aile üyeleri tarafından verilen tepkiler ve yöneltilen davranış biçimi örselenme yaşantısına neden olabilir. Özgen(2017) çalışmasında; yapılan bu araştırmayla benzer yönde sonuçlara ulaşılmıştır. Gevşek tutum düzeyi arttıkça fiziksel ve cinsel istismar, duygusal ihmal düzeylerin arttığını, otoriter tutum düzeyi arttıkça duygusal ihmal ve fiziksel istismar düzeyinin arttığını

bulmuştur. Yapılan bu araştırma sonucunda da; anne-babasının tutumu baskıcı-otoriter olan ebeveynlerin duygusal örselenme yaşantısı düzeyinin yüksek olduğu bulunmuştur. Çizelge 11 ve çizelge 12’de sunulmuştur. Bu araştırma sonuçlarıyla benzer yönde sonuçlara ulaşan Meyerson ve ark. (2002); çalışmasında örselenme yaşantısı bulunan kadın ve erkek ergenlerin örselenme yaşantısı olmayanlara göre aile ilişkilerini daha uyumsuz ve çatışmalı olarak algıladığını tespit etmiştir. Baskıcı-otoriter ebeveyn tutumunda, keskin kurallar vardır. Çocuğun özgürlüğünün kısıtlanması, aile içerisinde fikir ve görüşlere kapalılık söz konusudur. Çocuk kendi fikir ve görüşlerini söylediğinde karşılaştığı tepki ve engellemeler duygusal örselenme yaşantısına neden olabilir. Araştırma sonuçları göstermektedir ki; gevşek ve aşırı otoriter tutum birbirinden tamamen farklı iki ayrı uçta yer almasına karşın örselenme yaşantısına neden olabilmektedir.

Ebeveynlerin kendi anne ve babalarının tutumuna göre çocukluklarına karşı benimsedikleri ebeveyn tutumlarının değişip değişmediği araştırıldığında ebeveynlerin kendi anne-babalarının tutumuna göre çocuklarına karşı ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir benzerlik görülmemiştir. Buna karşın; anne ve babasını demokratik olarak tanımlayan ebeveynlerin istatistiksel olarak zayıf bir anlamlılık olsa da diğer tutumlara göre demokratiklik oranı fazla bulunmuştur. Çizelge 11 ve çizelge 12’de sunulmuştur. Ebeveynlerin anne-baba tutumlarının kendi ebeveynlik tutumunu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilememesinin araştırmaya katılan çalışma grubunun %70’inin lise ve üzeri eğitim düzeyinde olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Belli bir eğitim seviyesine sahip olan ebeveynlerin; çocuk yetiştirme stillerine ilişkin farkındalık ve bilgi düzeyi daha yüksek olacağı için ebeveynlerin kendi ebeveyninin tutumundan etkilenme olasılığının buna bağlı olarak düşeceği düşünülmektedir. Bu araştırmayla farklı yönde sonuçlara ulaşan Arslan(2017); yaptığı çalışmada annesini otoriter olarak tanımlayan ebeveynlerin otoriter olma düzeylerinin anlamlı düzeyde fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin annelerinin tutumuyla kendi ebeveynlik tutumları arasında anlamlı düzeyde benzerlik yoktur.

Araştırmanın temel problemi olan çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelendiğinde; çocukluk dönemi örselenme

yaşantıları ile demokratik tutum arasında negatif bir ilişki buna karşın gevşek ve otoriter tutum ile çocukluk dönemi örselenme yaşantıları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeğinin tüm boyutları ile otoriter tutum arasında pozitif bir ilişki vardır. Çocukluk dönemi örselenme yaşantısı olan ebeveynlerin, ebeveyn tutumlarının otoriter ya da gevşek olduğu sonucuna ulaşılırken, çocukluk dönemi örselenme yaşantısı olmayan ebeveynlerin daha demokratik olduğu görülmüştür. Çocukluk dönemi örselenme yaşantısı olan ebeveynlerin çocuklarına karşı daha otoriter, çocukluk dönemi örselenme yaşantısı olmayan ebeveynlerin daha demokratik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çizelge 13’de sunulmuştur. Otoriter ebeveynler çocuklarının her daim kendi sözlerinin dinlemeleri ve kural dışına çıkmamalarını beklerler. Ebeveyn ve çocuk arasında mesafeli ve soğuk bir ilişki vardır, disiplin yöntemi olarak cezayı kullanırlar. Ebeveyn- çocuk arasında ki bu ilişki çocuğun duygusal yönden örselenmesine neden olabilir. Araştırma sonuçlarına göre otoriter tutum ile örselenme arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olması, otoriter tutum arttıkça örselenmenin de arttığını göstermektedir. Dolayısıyla çocukluğunda örselenme yaşamış ebeveynin, kendi çocuklarına otoriter tutum sergilediğinde çocuklarını da örselenme yaşantısına maruz bırakabileceğini düşündürmektedir. Bu çalışmayla benzer yönde sonuçlara ulaşan Vahip ve Doğanavşargil (2006); yaptığı çalışmada çocukluk döneminde aile içi şiddete maruz kalma ile kendi çocuğuna şiddet uygulama arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Açıkgöz ve Ezen (2017); çocukların örselenmesine annelerin örselenme yaşantısının etkisini incelediği araştırmasında, çocukluk döneminde örselenmeye maruz kalan annelerin kendi çocuklarına daha fazla örselenme davranışlarında buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Cinsiyete göre çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının ve ebeveyn tutumunun karşılaştırılmasını test etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan babaların annelere göre örselenme yaşantısı daha yüksek bulunmuştur. Babalar annelere göre daha otoriter ve izin verici; anneler babalara göre daha demokratiktir. Çizelge 4’te sunulmuştur. Arslan (2017); Adana ili, Çukurova ve Seyhan ilçelerinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı özel kreş ve anaokuluna devam eden 2-6 yaş çocukların ebeveynlerine yönelik

yaptığı çalışmada yapılan bu çalışma ile aynı yönde sonuçlara ulaşmıştır. Winsler, Madigan ve Aquilino (2005) tarafından yapılan 56 ebeveynin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki benzerlikler ele alınan çalışmadan elde edilen sonuçlar da bu çalışma ile aynı yöndedir. Arslan (2017), Winsler, Madigan ve Aquilino (2005) çalışmalarından ulaşılan sonuçlara göre de anne tutumlarının demokratik düzeyleri baba tutumlarından daha yüksek bulunmuştur. Baba tutumlarının ise izin verici düzeyleri anne tutumlarından daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmada, yaşa göre çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının ve ebeveyn tutumunun karşılaştırılmıştır. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Farklı yaş grubunda yer alan katılımcıların çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu birbiri ile benzerdir. Çizelge 5'te sunulmuştur. Aydın ve İşmen (2003); 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısını incelediği çalışmasında bu çalışma ile farklı yönde sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmasında; 20 yaş ve altı erkeklerde diğer yaş gruplarına göre duygusal örselenmeye daha fazla rastlamıştır.

Araştırmada; çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve eğitim durumuna göre ebeveyn tutumu karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının, eğitim durumu ile ebeveyn tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Çizelge 6'da sunulmuştur. Eğitim seviyesi arttıkça çocukluk dönemi örselenme yaşantıları azalmaktadır. Aydın ve İşmen (2003); çalışmasında bu araştırma ile aynı yönde sonuçlara ulaşmıştır. Eğitim düzeyi azaldıkça örselenme yaşantılarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte eğitim seviyesi arttıkça katılımcılar daha izin verici ve demokratik olmaktadır. Şahin ve Özyürek (2008) ve Dilekmen ve Aydoğdu (2016); çalışmalarında bu çalışmayla benzer yönde sonuçlara ulaşmıştır. Şahin ve Özyürek (2008); lise ve üniversite mezunu anne ve babaların ilkokul mezunu anne ve babalara göre demokratiklik düzeyleri yüksek bulmuştur. Dilekmen ve Aydoğdu (2016), ön lisans mezunu ebeveynlerin demokratik tutumlarının ortaokul mezunlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamıştır. Buna karşın eğitim seviyesi azaldıkça ebeveynlerin daha otoriter ve aşırı koruyucu olduğu görülmüştür. Eğitimin; kişinin yaşadıklarına,

çevresine karşı farkındalık ve kendini ifade etme düzeyini, bilinçli olmasını olumlu yönde etkileyeceği düşünülerek buna bağlanabilir.

Araştırmada gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Gelir durumu arttıkça çocukluk dönemi örselenme yaşantıları azalmaktadır. Bu çalışmayla aynı yönde sonuçlara ulaşan Taşar, Özcan ve Saç (2018); çalışmasında gelir düzeyi en düşük grubun örselenmeye daha fazla maruz kaldığını bulmuştur. Bununla birlikte gelir durumu arttıkça katılımcılar daha izin verici ve demokratik olmaktadır. Buna karşın gelir durumu azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucudur. Çizelge 7’de sunulmuştur. Arslan (2017); Adana ili, Çukurova ve Seyhan ilçelerinde yaptığı araştırması ile aynı yönde sonuçlar bulunmuştur. Demokratik olan ebeveynlerin gelir düzeyinin yüksek, koruyucu olan ebeveynlerin gelir düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi ile gelir durumu doğru orantılı bir şekilde artma ya da azalma gösterdiği için ebeveyn tutumlarına eğitim ve gelir değişkenine göre bakıldığında aynı sonuçlar elde edilmesinin buna bağlı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada sahip olunan çocuk sayısına göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumu karşılaştırılmıştır. Sahip olunan çocuk sayısına göre ebeveyn tutumu ölçeğinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre sahip olunan çocuk sayısı arttıkça ebeveynler daha otoriter ve daha fazla izin vericidir. Çizelge 8’de sunulmuştur. Arslan (2017); yaptığı çalışma ile benzer yönde sonuçlar bulunmuştur. Arslan (2017); araştırmasında çocuk sayısı az olan ebeveynlerin demokratik tutumları artarken, çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin otoriter tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuklarını kontrol etmesi zorlaşabileceği için ebeveynlerin otoriter tutum düzeyinin çocuklarını daha kolay kontrol edebilmesinde etkili olduğu düşünülerek bu sonuca bağlanabilir.

Araştırmada anne baba olma yaşı ile çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumları karşılaştırılmıştır. Anne baba olma yaşı ile çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir

şekilde farklılaştığı görülmüştür. 22 yaş ve altında anne veya baba olanların diğer gruplara göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları skoru daha yüksektir. 22 yaş ve altında anne veya baba olanların diğer gruplara göre daha otoriter ve daha koruyucu olduğu bulunmuştur. Çizelge 9’da sunulmuştur. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Arslan (2017); çalışmasında yaşları küçük olan ebeveynlerin orta yaş ebeveynlere göre daha demokratik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Zuckerman, 222 anne ile yaptığı çalışmada yaş büyüdükçe annelerin katı tutum içinde olduklarını bulmuştur (akt. Mızrakçı, 1994).

Araştırmada sahip olunan çocuğun cinsiyeti ile ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre; sahip olunan çocuğun cinsiyeti ile ebeveyn tutumunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Çizelge 10’da sunulmuştur. Bu araştırmanın sonuçlarından farklı olarak Alabay (2017); erkek çocuğu olan ebeveynlerin, kız çocuğa sahip olan ebeveynlere oranla daha otoriter bir tutum içinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın hipotezlerinden biri de çocuğun cinsiyeti ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark olacağı yönündedir. Araştırma sonucunda beklenenden farklı bulgular elde edilmiştir. Bu sonucun katılımcıların eğitim düzeyiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tartışmada verilen istatistiki bilgiler tek başına ele alınmadan diğer etkileyici faktörlerle bir bütün halinde düşünülmelidir.

5.2 Sonuç

Ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde; katılımcıların anne-babalarının tutumuna göre kendi ebeveyn tutumlarının benzerlik göstermediği anlaşılmaktadır. Buna karşın istatistiksel olarak zayıf anlamlı olsa da anne-babasını demokratik olarak tanımlayan ebeveynlerin demokratiklik oranının diğer tutumlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Çizelge 11 ve çizelge 12’de sunulmuştur.

Ebeveynlerin anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumu ile çocukluk dönemi örselenme yaşantıları arasında ki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının tüm boyutlarıyla otoriter tutum arasında pozitif bir ilişki saptanırken; demokratik

ebeveyn tutumu ile arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Çocukluk döneminde otoriter anne-baba tutumuyla yetişen çocukların örselenme yaşantıları fazla bulunurken, demokratik anne-baba tutumuyla yetişen çocukların örselenme yaşantıları düşük bulunmuştur. İdeal ortamı sunamayan ailelerde yetişen çocukların duygusal, fiziksel veya cinsel yönden ihmal ve istismara maruz kalma oranının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çizelge 13'te sunulmuştur.

Araştırmada ebeveynlerin demografik özellikleri ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları arasında ki ilişki incelenmiştir. Ebeveynlerin cinsiyeti ile çocukluk dönemi örselenme yaşantıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmaya katılan babaların annelere göre örselenme yaşantıları daha yüksektir. Ebeveynlerin yaş grubuyla çocukluk çağı örselenme yaşantıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ebeveynlerin eğitim durumuyla çocukluk dönemi örselenme yaşantısı ilişkisi incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Eğitim seviyesi arttıkça örselenme yaşantılarının azaldığı bulunmuştur.

Ebeveynlerin demografik özellikleriyle ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelendiğinde; ebeveynlerin cinsiyeti, eğitim durumu, gelir durumu, anne- baba olma yaşı ile ebeveyn tutumlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan babalar annelere göre daha otoriter, anneler babalara göre daha demokratiktir. Bununla birlikte eğitim seviyesi arttıkça katılımcılar daha demokratik olurken eğitim seviyesi azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucu olabilmektedir. Gelir durumu yüksek olan ebeveynler daha demokratikken, gelir durumu azaldıkça ebeveynler daha otoriter ve aşırı koruyucu olabilmektedir. Sahip olunan çocuk sayısı ile ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelendiğinde sahip olunan çocuk sayısı arttıkça ebeveynler daha otoriter ya da gevşek tutumu benimsediği bulunmuştur. Sahip olunan çocuğun cinsiyetiyle ebeveyn tutumları arasında ki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5.3 Öneriler

Araştırma sonucunda genel olarak; ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarıyla ebeveyn tutumlarının önemli ölçüde birbirini etkilediği söylenebilir. Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen sonuçlar

doğrultusunda konuyla ilgili yapılabilecek araştırmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Bu alışma sadece İstanbul ilinde yaşayan 18-40 yaş arası ebeveynler ile yapılmıştır. Yaş aralığı genişletilebilir.

İstanbul'un kırsal ve kentsel alanlarında yaşayan ebeveynlerle karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Anadolu'nun farklı yörelerinde bu çalışma yapılarak araştırmada bir bütünlüğe ulaşılmaya çalışılmalıdır.

Çalışmada babaların örselenme yaşantısının annelere oranla daha fazla olduğu görölmüştür. Anne ve babalarının örselenme yaşantıları, örselenme yaşantılarını ifade etme biçimi ve düzeyiyle ilgili ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre örselenme yaşantılarının nesiller arası aktarım yoluyla diğer aile bireyelerine aktarıldığı bulunmuştur. Nesiller arası aktarım zincirinin kırılabilmesi için çalışmalar yapılabilir.

Lise ve üniversitelerde alan farkı gözetmeksizin zorunlu ders saati içinde "Ebeveynlik Eğitimi" adı altında haftalık dersler verilerek öğrenciler ebeveyn ve çocuk psikolojisi, ebeveyn tutumları gibi konularda bilinçlendirilebilir.

Anne ve babaların birlikte katılımına yönelik aile eğimiyle ilgili aylık seminerler verilebilir.

Yazılı, görsel ve sosyal medya organlarında ebeveynlik ile ilgili farkındalık oluşturma amaçlı bilgilendirici ve eğitici yayınlar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkyol, N.** (2016). Çocuk Sahibi Olan Kadınların Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Çocukluk Dönemi Örselenmiş Yaşantıları , Benlik Saygıları ve Ebeveyniyle Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişki. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alabay, E.** (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumlarının İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174.
- Arslan, S. A.** (2017, Nisan). Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısı ve Bazı Demografik Özellikleri İle Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Mersin: Çukurova Üniversitesi.
- Aslan, H., & Alparslan Z. N.** (1999). Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği'nin Bir Üniversite Öğrencisi Örnekleminde Geçerlik, Güvenirlik ve Faktör Yapısı, *Türk Psikiyatri Dergisi*, (10), 85-275.
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M.** (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Baumrind, D.** (1966). Effects of authoritative control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Bernstein Dp., Fink L., & Handelsman L.** (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry* 151(10), 6-1132.
- Bernet, W.** (2000). *Child Maltreatment, Comprehensive Textbook of Psychiatry*.
- Can, G.** (2007). Anne Baba Eğitimi. A. S. Türküm (Dü.) içinde, *Bir Kurum ve Sistem Olarak Aile* (s. 1-22). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Chang, L., Dodge, A. K., Schwartz, D., Mcbride-Chang, C.** (2003) "Harsh parenting in relation to child emotional regulation and aggression", *Journal of Family Psychology*, 17/4, 598-606.
- Cüceloğlu, D.** (2001). D. CÜCELOĞLU içinde, *Mış Gibi Yetişkinler*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2001). *Yetişkin Çocuklar*, (Yirmi İkinci Basım), Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Çağdaş, A., Arı, R., & Zarife, S.** (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Nobel.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M.** (1995). Human autonomy: The basis for true self-esteem. In M. Kemis (Ed.), *Efficacy, agency, and self-esteem* (pp. 31-49). New York: Plenum.

- Demir, E. K.** (2007). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Demirkapı, E. Ş.** (2013). Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler İle İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Dinleyici, M., & Dağlı, F. Ş.** (2016, Mayıs). Duygusal İhmal, İstismar ve Çocuk Hekiminin Rolü. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 18-27.
- Dix, T. H., & Grusec, J. E.** (1985). Parent attribution processes in the socialization of children. *Parental belief systems: The psychological consequences for children*, 201-233.
- Dökmen, Ü.** (1985). Aile Dışı İletişim Çatışmalarının Transactional Ve Graph Analiz İle İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, (1-2).
- Durmuşoğlu, N., & Doğru, S. Y.** (2006). Çocukluk Örselleyici Yaşantılarının Ergenlikteki Yakın İlişkilerde Bireye Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Ekşi, A.** (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. Bilgi Yayınevi.
- Ezen, M., & Açıkgöz, A.** (2017). Çocukların Örselenmesine Annelerin Örselenme Yaşantısının Etkisi. *Kocaeli Medical*, 6(3), 13-21.
- Garber, J. , Little, S. A.** (2001). Emotional autonomy and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 16 (4), 355-371.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W.** (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi,(çev. A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur).
- Geçtan, E.** (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. Metis Yayınları.
- George, D., and Mallery, M.,** (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference. Boston
- Griffith, S. F., & Grolnick, W. S.** (2014). Parenting in Caribbean families: A look at parental control, structure, and autonomy support. *Journal of Black Psychology*, 40(2), 166-190.
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M.** (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives*, 3(3), 165-170.
- Güneysu, S.** (1982). *Ana-Babaların Çocuklarına Karşı Tutumları ve Çocuktaki Davranış Problemleri*, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, D.** (2008). The meaning of parental control in migrant, sending, and host communities: Adaptation or persistence?, *Applied Psychology: An International Review*, 57, 397-416.
- Hart, H. C., Nelson, A.D., Robinson, C. C., Olsen, F. S., Mcneillychoque, K.**(1998) "Overt and relational aggression in Russian nurseryschool-age children: parenting style and marital linkages", *Developmental Psychology*, 34/4, 687-697.
- Herman, J. L., & Harvey, M. R.** (1997). Adult memories of childhood trauma: A naturalistic clinical study. *Journal of Traumatic Stress*, 10(4), 557-571.
- Helsen, M. , Vollebergh, W. , Meeus, W.** (2000). Social support from parents and friends and emotional problems in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29 (3), 319-335.
- Hortaçsu, N.** (2003). *İnsan ilişkileri*. İmge Kitabevi.

- İşmen, E., & Aydın, O.** (2003). 18-25 Yaş Grubu Erkeklerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(18), 7-20.
- Jung, C. G.** (1997). *Analitik Psikoloji* (çev. Ender Gürol). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç.** (2005). *Family, self, and human development across cultures, theory and applications* (2nd ed.). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kandır, A., & Alpan, Y.** (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal- Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 10(4), 33-38.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S.** (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 140-151.
- Kulaksızoğlu, A.** (2004). Ergenlik psikolojisi,(6. Basım). *İstanbul: Remzi Kitabevi*.
- Kuzgun, Y.** (1972). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Maccoby, E. E., & Martin, J.** (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. in ph mussen (series ed.) & em hetherington (vol. ed.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality and social development* (Vol. 4, pp. 1-101).
- Mendel, G.** (1992). *Son Sömürge Çocuk*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Meyerson LA, Long PJ, Miranda and et al.**(2002)The influence of childhood sexual abuse, physical abuse, family environment, and gender on the psychological adjustment of adolescents. *Child Abuse&Neglect*. 26, 4,387-405.
- Mızrakçı, Ş.** (1994). Yüksek Lisans Tezi. Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler:Demografik Özellikleri,Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nanda, M. M., Reichert, E., Jones, U. J., & Schroeder, E. F.** (2016). Childhood Maltreatment and Symptoms of Social Anxiety:Exploring the Role of Emotional Abuse, Neglect,and Cumulative Trauma. *Journ Child Adol Trauma*(9), 201-207.
- Nasıroğlu, S.** (2014). Çocuk İstismarında Rehabilitasyon ve Tedavi Merkezleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 67-78.
- Öz, İ.** (2005). İ. Öz içinde, *Anne Baba Olma Sanatı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Özdemir, Y.** (2009). *Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin kültür ve aile bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, Y., & Çok, F.** (2011). Ergenlikte Özerklik Gelişimi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 36(4), 152-164.
- Özgen, H.** (2017). Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ebeveyn Tutumları Üzerindeki Yordayıcılığı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgül, İ. E.** (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. PDREM Yayınları.
- Özkardeş, O. G.** (2006). *Baba ve çocuk*. Morpa Kültür Yayınları.

- Öztürk, O., & Uluşahin, A.** (2016). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Polat, O.** (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Steinberg, L., Dornbusch, S. M., & Brown, B. B.** (1992). Ethnic differences in adolescent achievement: An ecological perspective. *American Psychologist*, 47, 723-729.
- Sümer, N., Aktürk, E. G., & Helvacı, E.** (2010, Haziran). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şahin, T. F., & Özyürek, A.** (2008). 5-6 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S.** (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson
- Taner, Y., & Gökler, B.** (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Taşar, A. M., Özcan, Ç., & Saç, Ü. R.** (2018). Düşük Gelir Düzeyine Sahip Bir Bölgede Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Değerlendirilmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 198-203.
- Tıraşçı, Y., & Gören, S.** (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Ünsal, A.** (1998). Çocuk İstismar ve İhmalinde Önemli Bir Etmen Olarak Aile. *Ege Üniversitesi Hemsirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 14(3), 301-315.
- Vahip, I., & Doğanavşargil, Ö.** (2006). Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Winsler, A., Madigan, A., & Aquilino, S.** (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood, *Early Childhood Research Quarterly*, 20, 1-12.
- Yakut, H. İ., & Korkmaz, E.** (2013). Child Sexual Abuse. *The Journal of Gynecology - Obstetrics and Neonatology*, 10(39), 1630-1632.
- Yalçın, F., & Türnüklü, A.** (2011). Algılanan Ana- Baba Davranışları İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki. *e- Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 717-735.
- Yavuzer, H.** (2018). *Ana-Baba Ve Çocuk* (Cilt 28). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H.** (2018). *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (2003). *Çocuk psikolojisi*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 160 s.
- Yavuzer, H.** (2001). *Yaygın Ana-Baba Tutumları, Ana-Baba Okulu*, (9. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul, 448s.
- Yılmaz, Y.** (2007). *Anne-Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yiğit, R.** (2004). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu*, 90-100.
- Yöyen, E. G.** (2017). Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.

- Yüksel, E. G.** (2006). Üniversite Öğrencilerinin Ayrılma Bireyleşme Özellikleri ve Etkileyen Etmenler. *Uzmanlık Tezi*. Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Yörükoğlu, A.** (2000). Değişen toplumda aile ve çocuk (6. Baskı). *İstanbul: Özgür Yayınları*.
- Yörükoğlu, S.** (2008). Özel bir hastanede çalışan sağlık personelinin rol çatışması, rol belirsizliği ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. *Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, İstanbul, Haliç Üniversitesi*.
- Zaslow, J.M., Gallagher, M., Hair, C. E., Egeland, B., Weinfield, S. N., Ogawa, R. J., Tabors, O. P., Temple, M. J.** (2006) “Longitudinal prediction of child outcomes from differing measures of parenting in a low-income sample”, *Developmental Psychology*, 42/1, 27-37

EKLER

Ek 1: Anket

Ek 2: Etik Kurul Kararı

Ek 1: Anket

Anketi Dolduran Kişi:

<p>Sayın Katılımcı,</p> <p>Bu araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Tez Çalışması kapsamında planlanmıştır. Bu anket; İstanbul'da yaşayan 18- 40 yaş arası ebeveynlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla düzenlenmiştir. Aşağıda sunulan anketleri cevaplamadan önce başında bulunan kısa açıklamaları dikkatlice okuyunuz. Lütfen ölçeklerdeki cümleleri eksiksiz cevaplayınız. Sorulara eksiksiz cevap vermeniz araştırma için önem arz etmektedir. Ölçeklerde yer alan cümlelerin doğru ve yanlış cevabı yoktur. Bu bilimsel araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği samimi cevaplarınıza bağlıdır. Bu araştırmada size sunulan ölçekler bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ad soyad yazmanıza gerek yoktur. Verilen bilgiler gizli kalacaktır bu yüzden sorulara içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın geçerli olabilmesi için önemlidir. Bu amaçla aşağıdaki kişisel bilgileri doldurmanız beklenmektedir.</p> <p style="text-align: right;">Katılımınız için teşekkür ederiz.</p>

- Baba
- Anne

2. Yaşınız:.....

3. Eğitim durumunuz:

- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite (Ön Lisans)
- Üniversite (Lisans)
- Yüksek Lisans
- Doktora

4. Ailenizin ortalama aylık geliri:

- 1500 TL altı
- 1501-2500 TL
- 2501-3500 TL
- 3501-4500 TL
- 4501-5500 TL
- 5501 TL ve üstü

•

5. Kaç çocuğunuz var?.....

6.Kaç yaşında anne/baba oldunuz?

7. Çocuk/ Çocuklarınızın cinsiyeti?

8. Medeni Durumunuz?

- Evli
- Bekâr
- Boşanmış
- Eşi Ölmüş

9.Mesleğiniz Nedir?

10. İstanbul'un hangi ilçesinde yaşıyorsunuz?

11. Kendi anne-babanızın ebeveynlik durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Anne	Baba
Demokratik ( )	Demokratik ( )
Baskıcı-Otoriter ( )	Baskıcı-Otoriter ( )
İzin verici.....	İzin verici ( )
Aşırı Koruyucu ( )	Aşırı Koruyucu ( )

	Çocukluk Örselenme Yaşantısı Ölçeği (ÇÖYÖ)	5	4	3	2	1
	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
1	Ben çocukken gereksinim olan sevgi ve ilgiyi gördüm.					
2	Ben çocukken ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri vardı.					
3	Ben çocukken ailemde başarılı biri olmamı isteyen bir kişinin varlığını hissedirdim.					
4	Ben çocukken sevildiğimi hissedirdim.					
5	Ben çocukken annem ve babam bana ve kardeşime eşit davranmaya çalışırlardı.					
6	Ben çocukken ailemde beni başımın belaya girmesinden koruyan birileri vardı.					
7	Ben çocukken ailemizin üyeleri birbirini gözetirlerdi.					
8	Ben çocukken ailemdeki kişiler beni kötü etkilerden korumaya çalışırlardı.					
9	Ben çocukken bana bakan ve benim sorumluluğumu üstlenen bir kişi vardı.					
10	Ben çocukken ailemdeki kişiler beni okula devam etmem ve eğitimimi sürdürmem için yüreklendirdi.					
11	Ben çocukken ailemdeki kişiler birbirine yakındı.					
12	Ben çocukken çocukluğum mükemmeldi.					
13	Ben çocukken ailemde bana güvenen biri vardı.					
14	Ben çocukken dünyadaki en iyi aileye sahiptim.					
15	Ben çocukken ailem güç ve destek kaynağımdı.					
16	Ben çocukken birileri bana vurur ya da beni döverdi.					
17	Ben çocukken hiç kimse benimle ilgilenmediği için kendi bakımımı kendim daha iyi yaptığımı hissedirdim.					
18	Ben çocukken ailemdeki kişiler tartışır, kavga ederdi.					
19	Ben çocukken ailemde bana bağıırıp çağırın biri vardı.					
20	Ben çocukken annem ya da kardeşlerim dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm.					
21	Ben çocukken ailemde kendimi dövüşerek ona vurarak ya da ondan kaçarak korumak zorunda kaldığım biri vardı.					
22	Ben çocukken değişik zamanlarda değişik kişilerin yanında yaşadım(değişik yakınlarımla ya da evlatlık verildiğim ailelerle).					
23	Ben çocukken ailemdeki kişilerden bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak kadar denli dayak yediğim oldu.					
24	Ben çocukken ailemdekiler beni bir yerlerim çürüyecek ya da iz kalacak denli döverdi.					

25	Ben çocukken bir erişkinle ya da benden en az beş yaş büyük birisiyle cinsel ilişkim oldu.					
26	Beni çocukken kemer, sopa, okla veya benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.					
27	Ben çocukken annemle babam ayrı yaşardı ya da boşanmıştı.					
28	Ben çocukken fiziksel olarak ihmal edildiğime inanıyorum.					
29	Ben çocukken öğretmen komşu ya da doktor gibi kişilerin dikkatini çekecek denli kötü dayak yedim.					
30	Ben çocukken ailemde denetimsiz davranışları olan kişiler vardı.					
31	Ben çocukken bana verilen cezalar çok katıydı.					
32	Ben çocukken birisi bana cinsel amaçla dokunmayı ya da kendisine dokundurtmayı denedi.					
33	Ben çocukken ailemdeki kişiler beni itip kalktı.					
34	Ben çocukken birisi kendisiyle cinsel ilişkim olmasa beni incitmekle ve hakkımda yalanlar söylemekle tehdit etti.					
35	Ben çocukken ailemde incitilmekle korkutuldum.					
36	Ben çocukken birisi benimle cinsel içerikli davranışlara girmeyi ya da bana cinsellikle ilgili şeyler izletmeyi denedi.					
37	Ben çocukken duygusal olarak istismar edildiğime inanıyorum.					
38	Ben çocukken ailemdeki kişiler ne yaptığım ile ilgilenir gibi gözükmeyenler ya da ne yaptığımı bilmezlerdi.					
39	Ben çocukken cinsel olarak istismar edildiğime inanıyorum.					

EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (ETÖ)		5	4	3	2	1
CÜMLELER		Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					

7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
9	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
10	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
11	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
12	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
13	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
14	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
15	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
16	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
17	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
18	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
19	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
20	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
21	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
22	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					
CÜMLELER		Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
23	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
24	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
25	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
26	Çocuğuma kızdığımda çocuğumu cezalandırırım.					

27	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
28	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
29	Çocuğumun büyüdüğü yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
30	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
31	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
32	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					
33	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
34	Çocuğumu şımartırım.					
35	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.					
36	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.					
37	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					
38	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.					
39	Çocuğuma karşı sabırsızım.					
40	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.					
41	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.					
42	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.					
43	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.					
44	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					
45	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.					
46	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.					

Ek 2: Etik Kurul Kararı

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : ESRA BİRLİK'in Etik Onayı Hk.

Sayın ESRA BİRLİK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 25.02.2019 tarihli ve 2019/03 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

02/10/2019 Enstitü Sekreteri

NESLİHAN KUBAL

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/en/Vision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEND3KM58>

Adres:Besyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLİHAN KUBAL
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

ESRA BİRLİK

Mimar Sinan Mah.Cömert Cad.Kadem Sok. No:3/2

Ataşehir/İstanbul

0542 550 23 64

0216 661 03 89

E-mail : birlikesra93@gmail.com,

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi : 26/05/1993

Medeni Durum : Bekar

Eğitim Bilgileri

Üniversite(Yüksek Lisans): Aydın Üniversitesi Psikoloji Tezli YL. 4/ 3,56

Üniversite(Lisans): Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi 83.7 / 100

09.2011- 06.2014 : Sosyoloji Bölümü

Lise : Ataşehir Mevlana Lisesi 75,63 / 100

06.2011 : Türkçe - Matematik

Yabancı Dil

İngilizce –Intermediate (B-2) - English Time

Sertifikalar

İstanbul Üniversitesi Pedagojik Formasyon- 28.06.2016

Pozitif Yaşam Becerileri Bilgiver Eğitim Koçluk - 07.2013

Kişisel Gelişim UNIACADEMY - 12.2011

Bilgisayar Bilgisi

Microsoft Word, Microsoft Excel, Power Point, Movie Maker

BAŞARI Ve YETENEKLER

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Lisans Programı'nı üstten ders alarak üç yılda bitirdim.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzetli Genç Kalemler Dergisi'nin yayın kurulunda yer alarak yazarlık yaptım.

İş Deneyimleri

Özel Ümraniye Birey İlkokulu ve Ortaokulu Rehber Öğretmenliği - 09. 2018- Halen Çalışıyorum.

Beykoz Boğaziçi Anadolu İmam Hatip Lisesi Üniversiteye Hazırlık Rehber Öğretmenliği - 09. 2016 - 06. 2018